

เจ้าหญิงแสนหวีฉากหน้า

เปิดม่าน ใ้มนานควนเป็นฉาก ครูออกมาทางขวา นักเรียนออกมาทางซ้าย

(นักเรียนทุกคนลงกราบครู)

ครู เอ๊ะ ไปไหนกันมาแต่เช้า

นักเรียนคนที่ ๑ มากกราบเท้าเยี่ยมคุณครูค่ะ หยุดเรียนไปนาน ๆ ก็คิดถึงคุณครู

ครู ไหนเจ้าลูกพี่นางสิ ในระหว่างหยุดเรียน สัปดาหนะ ใครไปเที่ยวไหนมาบ้าง

นักเรียนคนที่ ๒ หนูไปอยู่กับคุณป้าที่ลพบุรีค่ะ

นักเรียนคนที่ ๓ หนูไปอยู่กับคุณแม่ที่อยุธยาค่ะ

นักเรียนคนที่ ๔ คุณพ่อพาหนูไปหัวหินค่ะ

ครู (ชี้ให้นักเรียนคนที่ ๑) แล้วเธอจะไปเที่ยวไหนมา

นักเรียนคนที่ ๑ หนูไปไกลมากค่ะ คุณพ่อพาหนูไปเที่ยวแสนหวี

ครู ยังไงหรือ เธอไปแสนหวีมาหรือ

นักเรียนคนที่ ๑ ไปถึงแสนหวีมาค่ะ ขึ้นรถไฟสายเหนือไปลงที่ลำปาง ขึ้นรถยนต์ต่อไปถึงเชียงใหม่ ข้ามแดนไทยตรงแม่น้ำสาย เข้าเขตเงี้ยว

ครู อย่างเรียกว่าเงี้ยว คำว่าเงี้ยวไม่ใช่คำที่ถูกตอง คำที่ถูกตองคือไทยใหญ่ หนูต้องเรียกว่าไทยใหญ่ ไทยใหญ่คือชนชาติไทยเช่นเดียวกับพวกเรา แต่เราเป็นไทยน้อย หนูคนที่เรียกกันว่าเงิวนั้น คือไทยใหญ่ พี่ชายของไทยเรานั้นเอง หนูต้องเรียกว่าไทยใหญ่ เรียกว่าเงี้ยวไม่ถูก

นักเรียนคนที่ ๑ ค่ะ ข้ามแม่น้ำสายแล้วก็เข้าเขตไทยใหญ่ไปถึงเชียงคอง

ครู หนูกราบไทยละ จวนเชียงคองนะ มีชื่อตามประวัติศาสตร์โบราณว่าอะไร

นักเรียนคนที่ ๑ ไบทรานค่ะ

ครู เชียงคองมีชื่อตามประวัติศาสตร์โบราณว่าเขมรัฐ แต่ก่อนเรียกว่าเขมรัฐ เพิ่งมาเปลี่ยนนามเป็นเชียงคองเมื่อ ๕ - ๕ ร้อยปีมานี้เอง แล้วมีงใจละ

นักเรียนคนที่ ๑ ออกจากเชียงคองก็ไปแสนหวี ตอนนี้เดินทางไกลมาก

ครู หนูขอแสนหวีมานะหรือ

นักเรียนคนที่ ๑ ออกราวสัปดาห์เดียวค่ะ

ครู แสนหวีเป็นเมืองที่น่าสนใจมาก คุณพ่อของฉันก็เคยพาฉันไปมาแล้ว หนูไปเที่ยวเมืองเก่าของแสนหวีหรือเปล่าละ

นักเรียนคนที่ ๑ ไปค่ะ คุณพ่อของหนูชอบ่องเก่าของโบราณมาก แต่หนูไม่ชอบเลย เดินทางไปถึงเมืองเก่าแสนลำบาก ใช้เวลาทั้งวัน ครั้นไปถึงแล้วก็ไม่เห็นอะไรน่าสนใจ มีแต่ของหัก ๆ สก ๆ ไม่น่าเที่ยว ไม่น่าดู หนูไม่ทราบว่าเขาชอบไปดูกันทำไม

ครู นั่นแหละสำคัญนักละ ของโบราณที่หักพังนั้นแหละ เป็นสิ่งที่ห่อหุ้มเก็บงำเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งหลายร้อยปีมาแล้ว ที่เมืองเก่า รอเห็นเนินสูง ๆ มีบันไดหินเป็นขั้น ๆ ขึ้นไปไหมละ

นักเรียนคนที่ ๑ เห็นละ แต่หักพังชุดไหนจนไม่รู้เรื่องว่าจะไร คนที่พาไปเขาบอกให้หนูไหว เขาบอกว่าดวงวิญญาณของเจ้าหญิงแสนหวีกับเจ้าชายเขมรรัฐอยู่ที่นั่น หนูก็ไม่ทราบว่าเป็นจริงเป็นยังงัยกัน

ครู นั่นแหละที่ตรงนั้นสำคัญนัก ที่เนินหินมีบันไดหินเป็นขั้น ๆ นั่นแหละ แต่เดิมเป็นอุทยานอย่างสวยงามของแสนหวี มีเรื่องซึ่งเล่าสืบต่อกันมาแต่โบราณว่า ดวง-วิญญาณของเจ้าหญิงแสนหวีกับเจ้าชายเขมรรัฐเข้าไปสิงสถิตย์อยู่ในที่นั้น

นักเรียนคนที่ ๒ เขาไม่อยู่ยังงัยละ

ครู เรื่องมันมาก ถ้าจะเล่าก็ต้องใช้เวลามาก

นักเรียนคนที่ ๓ คุณครูเล่าให้หนูฟังเถอะละ

นักเรียนคนที่ ๔ หนูอยากฟังละ

ครู ตั้งแต่พุทธศักราชราว ๑๙๐๐ ปี คือราว ๙๐๐ ปี นับเหนือขึ้นไปจากเวลานี้ แคว้นไทยใหญ่ที่รุ่งเรืองสำคัญมีอยู่สองแคว้น คือแสนหวี กับ เขมรรัฐ ทั้งสองแคว้นนี้มีเรื่องทะเลาะวิวาทกันเสมอ ทางเขมรรัฐอยากจะบุกโจมตี เลิกวิวาท มาดหมางกันเสียที เจ้าฟ้าเขมรรัฐจึงให้ลูกชายไปแสนหวี เพื่อเจริญทางไมตรี กับแสนหวี ในวันที่จะเริ่มเรื่องสำคัญของแสนหวีนั้น เจ้าฟ้าผู้ครองนครแสนหวี เสด็จออกทองพระโรง พวกขุนนางเข้าเฝ้าตามประเพณี

ปีพาทย์ทำเพลงวา

เบิกมาน - เห็นทองพระโรงแสนหวี

ฉาก ๑

ทองพระโรงแสนหวี

เบิกมาน เจ้าฟ้าแสนหวีประทับอยู่กับเสนาบดีและข้าราชการผู้ใหญ่ ๔ คน

เข้า

เมื่อนั้น

เจ้าฟ้าครองนครแสนหวี

เสด็จออกทองพระโรง

อำนวยการเสด็จพร้อมเพรียง

เสนาบดี ข้าแต่พระองค์ผู้ครองนครแสนหวี ขอร้องการสำคัญที่ควรจะกราบทูลในวันนี้ คือนครเขมรรัฐไคส่งทูตมาเจริญทางไมตรีพระเจ้าละ

เจ้าฟ้าแสนหวี นครเขมรรัฐกับนครแสนหวีของเราเคยมีเรื่องวิวาทกันบ่อย ๆ เหตุร้ายทางชายแดนมีเสมอๆ เมื่อเขาส่งทูตมาเจริญทางไมตรีก็แล้ว จะไคเรียบร้อยกันเสียที

เสนาบดี ข้าแต่พระองค์ ทูตที่ส่งมาครั้งนี้อย่างไรขอรับเป็นทูตพิเศษ

- เจ้าฟ้าแสนหวี ยังงั้นหรือ เขาคงใครเป็นทนาย ไร่ใหม่
- เสนาบดี ทูตของนครเขมรรัฐที่มากครั้งนี้ คือเจ้านายเขมรรัฐพระโอรสของเจ้าฟ้าเขมรรัฐ
เองพระเจ้าคะ
- เจ้าฟ้าแสนหวี ยังงั้นที่เคียวหรือ มันยังงั้นอยู่นะ เขาจะมาขอลูกสาวข้ากะมัง เขาอาจจะยัง
ไม่ทราบว่าเขาหญิงแสนหวีลูกสาวของข้าไท่นั้นกับเจ้านายพุกามเสียแล้ว
- เสนาบดี เห็นจะไม่เกี่ยวกับเรื่องนั้นพระเจ้าคะ เพราะเจ้านายเขมรรัฐก็ทรงหมั้นกับ
เจ้าหญิงเขมรรัฐแล้ว การมาคราวนี้คงไม่มีประสงค์อย่างอื่นนอกจากเจริญ
ทางไมตรีโดยบริสุทธิ์ใจ
- เจ้าฟ้าแสนหวี นอกจากเจ้านายเขมรรัฐแล้วมีใครที่เป็นคนสำคัญมาอีกบ้าง
- เสนาบดี มีพระน้องมาด้วยอีก ๒ องค์ เป็นเจ้านายองค์หนึ่ง เจ้าหญิงอีกองค์หนึ่ง
แปลว่าเจ้าเขมรรัฐเสด็จมาแสนหวีคราวนี้ถึง ๓ องค์
- เจ้าฟ้าแสนหวี ถ้าเช่นนั้นเราก็ต้องจัดการต้อนรับเป็นงานใหญ่ ที่จริงเขามาเวลาไม่เหมาะ
นัก เพราะข้าไท่กำหนดจะไปพุกามในวันมะรืนนี้ เพื่อกำหนดวันวิวาห์เจ้าหญิง
ใหญ่กับเจ้านายพุกาม งานต้อนรับที่ทำเป็นงานใหญ่ต้องทำเสียในวันพรุ่งนี้ให้
จงได้ มะรืนนี้ข้าจะต้องไปพุกาม ถ้าเลื่อนเวลาไปก็จะได้เสียงานทางโนน
- เสนาบดี เวลานี้เจ้านายเขมรรัฐมาคอยเฝ้าอยู่แล้ว ขอประทานโอกาสให้เฝ้าเป็น
ทางการเสียก่อนพระเจ้าคะ
- เจ้าฟ้าแสนหวี ถูกแล้ว ไปเชิญเข้ามา
- (มีพาทย์ทำเพลงลาวดองแกง ท่อน ๑ ชุมนางผู้ใหญ่คนหนึ่งไปเชิญเจ้านาย
เขมรรัฐเขามาถึงที่เสด็จ)
- เจ้าฟ้าแสนหวี นครแสนหวีขอต้อนรับเจ้านายเขมรรัฐด้วยความยินดี และปลาบปลื้มในทางไมตรี
ของเขมรรัฐเป็นอันมาก การเดินทางของคณะทูตเรียบร้อยดีหรือประการใด
- เจ้านายเขมรรัฐ ถวายเคชะบารมีปกเกล้า การเดินทางของพวกเราเจ้าเรียบร้อยตลอดมา
- เจ้าฟ้าแสนหวี ขาวปลาอาหารในนครเขมรรัฐบริบูรณ์หรือ
- เจ้านายเขมรรัฐ บริบูรณ์ดีพระเจ้าข้า ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาลเสมอ
- เจ้าฟ้าแสนหวี องค์เจ้าฟ้าเขมรรัฐทรงพระสำราญดีหรือประการใด
- เจ้านายเขมรรัฐ ทรงพระสำราญดีพระเจ้าคะ มีรับสั่งให้ข้าเจ้ามาถวายความเคารพ
- เจ้าฟ้าแสนหวี เจ้าหน้าที่จะจัดการรับรองเรียบร้อยดีหรือ เจ้านายทรงมีพระน้องมาด้วย
ไมใช่หรือ
- เจ้านายเขมรรัฐ เขารับรองเรียบร้อยดีพระเจ้าคะ พระน้องสององค์ตามมาด้วย เพื่อชมความ
งามของนครแสนหวี
- เจ้าฟ้าแสนหวี ลูกสาวของฉันททั้งสองคงจะมีความยินดีมาก วันพรุ่งนี้ ฉันทจะจัดงานฉลอง
ต้อนรับ แต่วันมะรืนนี้ฉันทจะต้องออกเดินทางไปพุกาม เจ้านายจะประทับอยู่
ในนครแสนหวีนานสักเท่าไรก็ตามแต่พระอัยยาศัย ถึงตัวฉันทไม่อยู่ ลูกสาว

คนใหญ่ของฉันเขาวางบ้านเมืองแทน คงจัดการรับรองได้เรียบร้อย ขอให้
ทรงถือเหมือนญาติสนิท

(ปีทาทยทำเพลงลาวลองแกง ท่อน ๒)

(เจ้าชายกับพี่เลี้ยงทูลลา ขุนนางผู้ใหญ่คนหนึ่งตามไปส่ง)

เจ้าฟ้าแสนหวี

เสนาบดีจัดงานต้อนรับให้ทีนะ อย่าให้ขาดหน้าเขาได้ ฉันจะบอกลูกสาวคนใหญ่
ของฉันให้สนิทสนมกับเจ้าชายเหมือนพี่น้อง และจะบอกลูกสาวคนเล็กของฉัน
ให้สนิทสนมกับน้องสาวเจ้าชายเขมรผู้ให้มาก เพื่อแคว้นทั้งสองจะได้เป็นไมตรี
เรียบร้อยกันเสียที

(เครื่องสายทำเพลงเขียงราย)

ปิตมาน

ฉาก ๒

เปิดม่านครั้งแรกเป็นม่านทวน เครื่องสายเขา

(เสนาบดีกับพวกขุนนางแสนหวีออก)

เสนาบดี

เรียบร้อยทุกอย่างหรือวันนี้

ข้าราชการ

เรียบร้อยทุกอย่างขอรับ

เสนาบดี

มีอะไรให้เขาคุยบ้าง

ข้าราชการ

อันแรกมีรำคอกไม้ เป็นของเจ้าหญิงเล็ก คือพ่อเจ้าฟ้าเสด็จลงและพวกเจ้า
เขมรผู้มาพร้อมกันแล้ว เจ้าหญิงเล็กกับพวกรำคอกไม้ก็ออกมาร้องเพลงและ
รำคอกไม้

เสนาบดี

แล้วเจ้าหญิงใหญ่ละ

ข้าราชการ

พ่อเสด็จเพลงรำคอกไม้ของเจ้าหญิงเล็กแล้ว เจ้าหญิงใหญ่กับระบำของท่าน
ก็ออกมาร้องและรำเพลงแสนหวี เพลงแสนหวีเป็นเพลงใหม่ เจ้าหญิงใหญ่
ทรงประคิณขึ้นสำหรับร้องและรำในโอกาสนี้เป็นพิเศษ

เสนาบดี

หมดเท่านั้นเองหรือ

ข้าราชการ

หมดเท่านั้นเองขอรับ

เสนาบดี

เอ, มันจะน้อยนักกะมัง เจ้าฟ้าของเราทรงกำชับให้จัดการฉลองเป็นงาน-
ใหญ่ ทำไมจึงมีเพียงสองอย่างเท่านั้นละ

ข้าราชการ

ถึงจะมีเพียงสองอย่างก็ตงนับว่าเป็นงานใหญ่ขอรับ ภาที่เจ้าหญิงของแสนหวี
ทั้งสองพระองค์คือเจ้าหญิงใหญ่ เจ้าหญิงเล็กออกมาทรงร้องและรำเองนั้น ถึง
แม้จะใช้เวลาหน่อย ก็ตงนับว่าเป็นงานใหญ่

(เครื่องสายกังซอ ม่านทวนเปิดออก เห็นฉากอุทยาน)

(เสนาบดีกับพวกข้าราชการเดินเข้าไปเล็กน้อย)

(เจ้าชายเล็กเขมรรัฐ - เจ้าหญิงเขมรรัฐ กับข้าราชการเขมรรัฐ
อีก ๒ คนออกทางคานขวา)

(พวกเสนาบดีกับข้าราชการแสนหวีลงไหว้)

เจ้าชายเล็ก ฉันทน์น้องเจ้าชายเขมรรัฐ นั้นน้องสาวของฉันทน์ เจ้าพี่ใหญ่ยังแต่งงานยังไม่เสร็จ
เกรงจะช้า รับสั่งให้ฉันทน์สองคนลงหน้ามาก่อน อีกประเดี๋ยวคงเสด็จมาถึง
เจ้าหญิงเขมรรัฐ เมืองแสนหวีสบายมาก พอมาเห็นก็ตกใจ ไม่อยากกลับแล้วละคะ
เสนาบดี แสนหวีรู้สึกเป็นเกียรติยศอย่างสูง ที่เจ้านายเขมรรัฐเสด็จมาคราวนี้ถึง ๓ องค์
เจ้าชายเล็ก เจ้าพี่ใหญ่ก็โปรดแสนหวีมาก พวกเราเริ่มติดใจแสนหวีกันทุกคน
เสนาบดี เกล่ายังไม่ทราบว่าใครอีกคนหนึ่งที่มาเข้าเฝ้าพร้อมกับเจ้าชายใหญ่เขมรรัฐ
เมื่อวานนี้
เจ้าชายเล็ก ออ, นั่นพี่เลี้ยงของพวกเรา ที่จริงเขาเป็นผู้ควบคุมของเจ้าพี่ชายใหญ่ แต่ใน
เวลานี้เขาเป็นผู้ควบคุมของพวกเราทั้งสามคน อีกประเดี๋ยวเขาก็คงมา เขา
จะตามเสด็จเจ้าพี่ชายใหญ่มา

เจ้าหญิงเขมรรัฐ นั้นแน่นอนแล้ว เจ้าพี่ชายใหญ่ก็ไม่ช้านักหรอก
(เครื่องสายคัง เจ้าชายเขมรรัฐกับพี่เลี้ยงเข้ามา)

(เสนาบดี กับข้าราชการเขมรรัฐถวายคำนับ)

(เครื่องสายหยุด)

เจ้าชายเขมรรัฐ ขอโทษที่มาช้าไป ให้พวกน้อง ๆ เชมมาก่อน
เสนาบดี ไม่ช้าดอกพระเจ้าคะ เจ้าฟ้าแสนหวียังไม่เสด็จออก แต่อีกประเดี๋ยวก็คง
เสด็จ

(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงออก)

พี่เลี้ยง หม่อมฉันทน์คือพี่เลี้ยงของเจ้าหญิงแสนหวี เจ้าหญิงมีรับสั่งให้หม่อมฉันทน์ออกมาเฝ้า
กราบทูล ว่าเวลานี้ยังทรงติดธุระอยู่ภายใน จะออกมารับเสด็จทันทีไม่ได้ แต่
อีกประเดี๋ยวก็จะเสด็จออก

เจ้าชายเขมรรัฐ ขอบใจจะ ช่วยไปทูลเจ้าหญิงว่าฉันทน์ถวายความเคารพไปค้าย และฉันทน์หวังใจว่า
จะได้มีโอกาสเฝ้าในวันนี้

(พี่เลี้ยงทูลลาเข้าไป ปี่พาทย์ทำเพลงกรงทอง)

(เจ้าฟ้าแสนหวีเสด็จออก)

(ทุกคนนั่งลงถวายบังคม)

ดนตรีสากลทำเพลง "เชิดชมดอกไม้"

(เจ้าหญิงเล็กกับพวกรำดอกไม้ออก)

เจ้าชายเล็ก (ถามพี่เลี้ยง) นี่หรือเจ้าหญิงแสนหวีนะ

พี่เลี้ยง ไม่ใช่พระเจ้าคะ นี่เป็นน้องสาว องค์เจ้าหญิงแสนหวียังไม่เสด็จออก

"เชิญชมดอกไม้"

เชิญช๊ะ, ทาน, เชิญ เชิญมาชมดอกไม้
 กุหลาบหอมหวล สกกลิ่นยืวน แสนยั่วหัวใจ
 ทั้งหอมทั้งหวาน ดอกเพ็งบานใหม่ ๆ
 ของคิฉันเก็บไว้ ยังไม่มีใครชมเลย
 เชิญช๊ะ, ทาน, เชิญ เชิญมาชมดอกไม้
 นี่ดอกรักซ่อน ใครมาถึงกณ ก็เค็ดเอาไป
 ถ้ามัวรอช้า รักจะราโรยไกล
 เชิญมาไว ๆ เค็ดดอกรักชม

(การร้องและรำเพลงเชิญชมดอกไม้ให้ทำดังนี้)

๑. เจ้าหญิงเล็กแสนหวีร้องเดี่ยวทั้งสองตอน ในระหว่างเวลาที่เจ้าหญิงเล็กแสนหวีร้องเดี่ยวนี้ เจ้าชายเล็กเซมรัฐพยายามเค็ดเข้าใกล้ แตนองสาวดูออกมา ๒ ครั้ง
๒. ร้องพร้อมกัน ๑ เที้ยว ถึงเวลาจะโยนดอกไม้ เจ้าชายใหญ่เซมรัฐนอกนางสาวเข้าไปรับ เกอสองครั้ง
๓. ร้องพร้อมกันอีก ๑ เที้ยว เวลาโยนกุหลาบ เจ้าหญิงเซมรัฐเข้าไปรับ เจ้าหญิงเล็กแสนหวีโยนให้ เจ้าหญิงเซมรัฐเก็บกุหลาบมาชม
๔. ถึงเวลาโยนดอกรัก เจ้าชายเล็กเซมรัฐเข้าไปคอยรับ เจ้าหญิงเล็กแสนหวีโยนให้ กลับไปโยนให้เจ้าหญิงเซมรัฐ เจ้าหญิงเซมรัฐทรงแสดงอาการเยาะเย้ยพิวาย
๕. คนตรีทำเปลาอีก ๑ เที้ยว เจ้าหญิงเล็กแสนหวีเสด็จลงมาข้างล่าง พวกรำดอกไม้ขึ้นข้างบน เจ้าชายเล็กเซมรัฐไปรับเจ้าหญิงเล็กแสนหวี แตนองสาวกันและเข้าทำอาการสนิทสนมกับเจ้าหญิงเล็กแสนหวีเสียเอง

(ปีพาทย์ทำเพลงแสนหวี)

(พวกรำเพลงแสนหวี และเจ้าหญิงใหญ่ออก)

แสนหวี

พวกชาวแสนหวี	เราแสนยินดี	รับรองเจ้าชาย
มาแต่เซมรัฐ		เราจัดงานถวาย
สมโภชเจ้าชาย		คางบ้านเมืองมา
เคยอยู่ในเมือง		รุ่งเรืองร่มเย็น
ทองเสด็จมาเห็น		เมืองคอนบ้านป่า
พวกชาวแสนหวี	เราแสนยินดี	รับรองทานมา
หากทอนรับไป		ไม่สมพระเกียรติ
ก็อย่าทรงรังเกียจ		ให้อภัยปวงข้า

ขอเชิญประทับ	อยู่แคว้นแสนหวี
โรคภัยอย่ามี	เบียดเบียนปีศา
พวกชาวแสนหวี	เราแสนยินดี
	รับรองทานมา
ให้ทรงสำราญ	เบิกบานพระทัย
ทองประสงคสิ่งไร	ให้สมปรารถนา
อยู่เย็นเป็นสุข	ทุกวันเวลา
ทั่วโลกแหล่งหลา	แซ่ของรองชม

(บทบาทต่าง ๆ ในตอนนี้ให้ทำดังนี้)

๑. เมื่อเจ้าหญิงใหญ่แสนหวีเริ่มออก เจ้าชายเล็กเขมรรัฐสถามพี่เลี้ยงเหมือนคราวก่อน
๒. เวลาเจ้าหญิงใหญ่แสนหวีร้องเพลงท่อนแรก เจ้าชายใหญ่เขมรรัฐลืงชมความงาม
๓. เวลาถูกคุ้รับเพลงท่อนแรก เจ้าชายใหญ่เขมรรัฐเดินเข้าไปหา เจ้าหญิงใหญ่แสนหวี น้องสาวไปดูออกมา
๔. เวลาเจ้าหญิงใหญ่แสนหวีร้องเดี่ยวเพลงท่อน ๒ เจ้าชายเขมรรัฐเดินเข้าไปใกล้และทำท่าทางตอบคำร้อง พอถึงเวลาถูกคุ้รับ น้องสาวตามไปดูออกมา แต่ทางนี้เจ้าชายเล็กเขมรรัฐก็เข้าไปทำสนิทกับเจ้าหญิงเล็กแสนหวี น้องสาวต้องคอยกันอีกทางหนึ่ง
๕. เวลาเจ้าหญิงแสนหวีร้องเดี่ยวเพลงท่อน ๓ ทุกคนพยายามสงบเสงี่ยม แต่ถึงเวลาถูกคุ้รับ เจ้าหญิงเล็กเขมรรัฐต้องเป็นกังวลในการควบคุมพี่ชายมาก
๖. คนตรีทำเพลงเปล่า พวกเราทุกคนลงนั่ง

เจ้าฟ้าแสนหวี เจ้าชายเขมรรัฐ ไม่ทรงมีอะไรจากเขมรรัฐมาแสดงให้พวกเราดูบ้างหรือ

เจ้าชายเขมรรัฐ ข้าแต่พระองค์ ทางเขมรรัฐเริ่มหัดเล่นกลองยาว ซึ่งเรียนแบบไปจากแสนหวี ไฉนจะมาสำหรับให้เล่นถวายทอดพระเนตรด้วยพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าแสนหวี ออ, ขออภัย

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ (พูดกับน้องชาย) เอา, เรียกกลองยาวของน้องออกมาเล่นถวายทอดพระเนตรหน่อยซี

 (มีพาทย์ทำเพลงเขมรรัฐ)
(เจ้าชายเล็กเขมรรัฐ เรียกพวกกลองยาวออก)

เขมรรัฐ

พวก - ชาวเขมรรัฐ	นี้ล้วนแต่พลัด	บ้านเมืองเข้ามา
นุกปายาคง		มุ่งตรงมานี้
เพื่อเห็นแสนหวี		เมืองศรีสง่า
รู้สึกคันเค้น		ไค้เห็นเมืองงาม
ที่เราพยายาม		ไม่เสียแรงมา

พวกชาวเขมรรัฐ	นี้ลวนแพหลัก	บ้านเมืองเขามา
นครแสนทวี		มีนกลั่น
เป็นที่รมย์รื่น		เสมือนอยู่บ้านฟ้า
คอกไม้กิ่งงาม		ผูกพันสวามิ
อยากขออยู่ควาย		ตราบจนสิ้นชีวิตร
พวกชาวเขมรรัฐ	นี้ลวนแพหลัก	บ้านเมืองเขามา
ถ้าเราบังอาจ		ฉีกพลาคลึงไค
โปรดให้ภัย		แก่เราที่มา
ถึงไปจากนี้		จะไม่มีวันลืม
จะรู้สึกปลาบปลื้ม		อยู่ทุกทิวา

เจ้าฟ้าแสนทวี
แสนทวี

ท่านแสนทวี, มีอะไรสนุก ๆ ให้เจ้าชายทอดพระเนตรอีกบ้างไหม
ข้าแต่พระองค์, ตามโบราณราชประเพณี เมื่อแขกเมืองผู้มีศักดิ์มาถึงประเทศ
เจ้าของบ้านยอมจะชักชวนให้ประลองฝีมือกัน ข้าเจ้าจึงเห็นควายเถลียวัวควาย
ทูลเชิญเจ้าหญิงเขมรรัฐทรงรำคาบประลองฝีมือกับเจ้าหญิงองค์เล็ก เพื่อ
เป็นขวัญตาของชาวแสนทวีพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าแสนทวี

จริง, ถูกต้องทีเดียว, เจ้าชายเขมรรัฐจะทรงอนุญาตให้ของสาวรำคาบประลอง
ฝีมือกับลูกสาวคนเล็กฉันหน่อยได้ไหมละ

เจ้าชายเขมรรัฐ
เจ้าแสนทวี

สุดแต่จะไปรบกวนพระเจ้าคะ
เอาตกลง เราจะไปชมเล่นเป็นขวัญตา

(มีข้าทูลทูลเพลงมากรงทองอย่างเบา ๆ กลบ เจ้าหญิงแสนทวีเรียกนางสาวมา
เจ้าหญิงเขมรรัฐเข้ามาหาพี่ชาย ทางคนทางสอนน้องของตัว เจ้าชายเขมรรัฐ
สอนเพียงเล็กน้อย แต่เจ้าหญิงแสนทวีแสดงท่าทางสอนมากจนเจ้าชายเขมรรัฐ
เหลือบเห็นเจ้าหญิงแสนทวีจึงกระดากอาย เจ้าหญิงเล็กของแสนทวีก็เดินลงมา
เอาคานยื่นให้เจ้าหญิงเขมรรัฐ พี่พาทย์ก็ขึ้น เริ่มพันคาน)

(ในระหว่างพันคานเห็นไคร้ควา เจ้าหญิงเล็กแสนทวีมีรอยยิ้มกว่าเจ้าหญิง
เขมรรัฐมาก เจ้าหญิงแสนทวีที่สาวออกหาสอนจนเผลอองค์ บางครั้งทรงร้อง
บอกออกมา ครั้นแล้วก็กระดากอาย ผลของการพันคาน เจ้าหญิงเล็กแสนทวี
เป็นฝ่ายแพ้ เจ้าหญิงใหญ่เสด็จลงมาจากบันไดด้วยพระอาการกริ้ว พี่พาทย์หยุด)

เจ้าหญิง-แสนทวี

ข้าแต่เจ้าชายเขมรรัฐ, การที่หญิง-เล็กเขาแพ้ ไม่ได้นัยความว่าแสนทวีพ่าย-
แพ้ เมื่อนางสาวเขาแพ้ ที่สาวของเขาคือหมอนอันชอบประทานประลองฝีมือแก่ตัว

เจ้าฟ้าแสนทวี

อะไรกันละ พวกนี้ครั้งแรกก็หาเรื่องทะเลาะกันที่เกี่ยวหรือ

เจ้าหญิงแสนหวี

หามิไ้พระเจ้ายะ การประลองฝีมือเพียงคู่เดียว ไม่สามารถจะให้เห็นแพ้ชนะใด อย่างน้อยต้องอีกสักคนหนึ่ง (พูดกับเจ้าชายเขมรรัฐ) จะทรงอนุญาตให้หมอมฉันแก้ตัวไหมละคะ

เจ้าชายเขมรรัฐ

หมอมฉันไม่ขัดข้อง (หันไปพูดกับน้องสาว) เอาน้อง ออกไปพันดาบกับเจ้าหญิงหนอยธิ

(เจ้าหญิงเขมรรัฐคว้าดาบออกมา)

เจ้าหญิงแสนหวี

อะ ไม่ไ้ไรคะ น้องกับน้องเขาประลองกันแล้ว คราวนี้พี่กับพี่ต้องประลองกันบ้างจึงจะถูก หมอมฉันต้องการประลองฝีมือกับพระองค์เอง ไม่ใช่กับคนอื่น

เจ้าชายเขมรรัฐ

ถ้าเช่นนั้นหมอมฉันต้องขอทุเลาไปวันหลัง วันนี้หมอมฉันไม่สู้ (หันไปพูดเจ้าฟ้าแสนหวี) ข้าเจ้ารู้สึกพระคุณณพที่ไ้ทรงต้อนรับอย่างโ้พิหาร แต่บัดนี้ไ้เวลาอันสมควร ข้าเจ้าขอทูลลาไปก่อน

เจ้าฟ้าแสนหวี

ฉันก็ทูลลาเหมือนกัน พรุ่งนี้ฉันจะออกเดินทางไปพุกามแต่เช้า ขอให้เธอประทับอยู่ในนครแสนหวีเหมือนญาติอันสนิท อย่าไ้ทรงเกรงพระทัย ถึงฉันไม่อยู่ - เจ้าหญิงใหญ่เขารักษาการบ้านเมืองแทน คงจัดการรับรองไ้เรียบร้อย (เครื่องสายทว่าเพลงลาวกะแซ เจ้าชายเขมรรัฐ น้องสาว และพี่เลี้ยงลาไป เจ้าหญิงเล็กสององค์แสดงอาการรักไ้โรสนิสนานกันมาก แต่เจ้าหญิงใหญ่ยังไม่หายกริ้ว เวลาเจ้าชายลาเจ้าหญิงก็ทรงแสดงอาการอย่างเสียไ้ไม่ได้ พอพวกเจ้าชายเขมรรัฐไปหมด เครื่องสายหยุด)

เจ้าฟ้าแสนหวี

(รับสั่งกับเจ้าหญิงใหญ่) ทำอะไรอย่างนั้นไ้ไม่รู้ ทำจนเฉียวไห้แขกเมืองเขาแลเห็นนาชายหนา

เจ้าหญิงแสนหวี

ก็น่าโมโหไ้เพคะ พันดาบเท่านี้ไ้แพ่เขมรรัฐเขาไ้

เจ้าฟ้าแสนหวี

แพ่ก็แพ่ซิ เขาเป็นแขกบ้านแขกเมือง การประลองฝีมือแพ่เขา เป็นการไ้เกียรติยศแก่เขา จะทำไ้โรชกริ้วจนเฉียวอย่างนั้นไ้ไ้ไ้ ระวังนะ พรุ่งนี้พอจะไ้ไม่อยู่ ลูกของรับรองแขกเมืองเขาไ้ไ้ไ้ ถ้าทำอะไรไ้เกิดหมองหมางกันขึ้น พอจะไ้โรชมากที่ไ้ไ้ไ้

(ปี่พาทย์ทว่าเพลงพะมวากลาง เจ้าฟ้าแสนหวีกับพวกขุนนางออกไป เหลือแต่เจ้าหญิงกับน้องสาว ปี่พาทย์เบา)

เจ้าหญิงแสนหวี

นาดีจริง ๆ ที่ไ้ไ้ไ้ พันดาบเท่านี้ไ้ไ้แพ่เขาไ้ไ้ คราวนี้ต้องมาหักทุกวัน ซินซี้ไ้ไ้จหักละ เป็นไ้ไ้ไ้กันบ้าง

ปี่พาทย์ทว่าเพลงคังซิ่น

ฉาก ๓

ในอุทยานเหมือนฉาก ๒

ปีพาทย์ทำเพลงควากระจ่าย

เจ้าหญิงแสนหวี กำลังสอนพระน้องพี่นาค

เจ้าชายเขมรรู้ของชายกับน้องหญิง เสด็จออกมาถึงโดยเจ้าหญิงไม่รู้ตัว

เจ้าหญิงเล็กแสนหวีมาแสดงความรักใคร่สนิทสนมกับเจ้าหญิงเขมรรู้และชวนกัน

ขึ้นไปบนปราสาททั้ง ๓ คน ปล่อยเจ้าหญิงแสนหวีไว้กับเจ้าชายเขมรรู้โดยอำพราง ปีพาทย์หยุด

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันมาขอประทานโทษ ในเหตุการณ์ที่ทำให้กริ้วเมื่อวันม้างาน

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันก็ต้องขอประทานโทษ ที่แสดงกิริยาไม่ดีในวันนั้น เจ้าพ่อไม่พอพระทัย

อย่างยิ่งในนิสัยโกรธของหม่อมฉัน

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันหวังว่าเวลานี้ คงหายกริ้วแล้ว

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันหายโกรธแล้วค่ะ แต่ยังไม่วายที่จะคิดแก้ตัว

เจ้าชายเขมรรู้

หมายความว่ายังทรงประสงค์จะพินาศ กับหม่อมฉันอยู่ สมหรือ

เจ้าหญิงแสนหวี

อยากลองฝีมือดูบางคะ

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันถวายโอกาส จะไปรคประลองในเวลานี้ก็ได้

เจ้าหญิงแสนหวี

ต้องให้คนคู่คะ วันหลังม้างานใหญ่อีกสักที แล้วเรามาลองพินกัน

เจ้าชายเขมรรู้

ลองเล่น ๆ เคียวนี้สักหน่อยก็ได้

เจ้าหญิงแสนหวี

ตามพระทัยช๊ะ

(ปีพาทย์ทำเพลงพระมาร่ำววย เริ่มการลองพินคาน เจ้าชายเขมรรู้ปล่อยให้
เจ้าหญิงเงอพิน แต่ทุกครั้งเจ้าหญิงเงอพิน เจ้าชายวิ่งเข้าไปชดคองเจ้าหญิง
ฉะนั้นแทนที่จะถูกพิน กลายเป็นถูกกอดไปทุกครั้ง พอครบ ๓ ครั้ง ปีพาทย์หยุด)

เจ้าหญิงแสนหวี

พินกันก็ ๆ ช๊ะ เล่นยังงั้นหม่อมฉันไม่อยากจะเล่นแล้วละ

เจ้าชายเขมรรู้

นี่เป็นวิธีพินคานของเขมรรู้ ที่เขมรรู้เขาพินกันอย่างนี้เสมอ

เจ้าหญิงแสนหวี

อ้อ, เห็นจะทรงเชี่ยวชาญการพินคานชนิดนี้มาจากเขมรรู้มากแล้วช๊ะ

เชิญเสด็จกลับไปพินที่เขมรรู้เถอะคะ ที่แสนหวีนะ เขาไม่พินกันอย่างนี้หรอก

เจ้าชายเขมรรู้

หม่อมฉันไม่อยากจะกลับเขมรรู้ และยังไม่มีกำหนดว่าจะกลับเมื่อไร

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันทราบแล้วละคะ ออกจากแสนหวีก็จะเสด็จเลยไปเชียงรุ่ง คงไม่เสด็จ
กลับเขมรรู้หรอก

เจ้าชายเขมรรู้

ทรงเข้าพระทัยผิด หม่อมฉันไม่ได้คิดจะไปเชียงรุ่ง หม่อมฉันกำลังคิดว่าออก-
จากแสนหวีก็จะไปตีพุกาม ข้าราชการพุกามไม่ให้เหลือจนคนเดียว แล้วก็กลับมา
แสนหวี ผากระวีของหม่อมฉันไว้ในแสนหวีนี้แหละ * จบฉาก

(ดนตรีสากลเริ่มทำเพลง "เห็นกันแต่ไกล" อย่างเบา ๆ)

(เจ้าหญิงเดินหนีไปนั่ง เจ้าชายตามเข้าไปนั่งใกล้ ๆ)

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรวัธ

ประทับทาง ๆ ละ เคี้ยวใครเขาจะเห็นเข้า
หม่อมฉันอยู่ทางมานานแล้ว ตั้งแต่ครั้งแรกที่เข้ามาอยู่ในแสนหวีจนกระทั่งถึงวันนี้
หม่อมฉันไม่เคยมีโอกาสเฝ้าแต่ไกล ๆ แค่มหม่อมฉันก็พยายามจะเห็นพระนางเวลา-
เช้า เวลาสาย เวลาบ่าย เวลาเย็น หม่อมฉันได้เห็นพระนางแต่ในระยะที่
ไกล ขอประทานโอกาสให้เฝ้าแต่ไกล ๆ สักหน่อยเถอะ

"เห็นกันแต่ไกล"

เข้ามาสายเย็น	เห็นกันแต่ไกล
อยากเข้ามาใกล้	กลัวไม่สมหมาย
แม่เพียงใดเห็น	ใจเย็นสบาย
แต่เมื่อล้นหาย	ใจที่ระทม
เข้ามาสายเย็น	เห็นกันแต่ไกล
อยากเข้ามาใกล้	กลัวศักดิ์ไม่สม
เหมือนนกตัวน้อย	บินลอยคล่องลม
ทองซอนความชม	ขึ้นไว้ในใจ
เข้ามาสายเย็น	เห็นกันแต่ทาง
จิตใจอ้างว้าง	วิเวกหวนไหว
ชมแต่รูปเงา	ยิ่งเร้าหัวใจ
เมื่อไรจะได้	เห็นใกล้จริง ๆ

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรวัธ

ที่พิถีที่เขาจัดถวายเป็นยังงี้บ้าง เพคะ
เป็นที่อยู่สบายมาก เจ้าหนาที่เขาจัดเรียบร้อยหมกทุกอย่าง แสนสบาย
เรือนะก็อยู่บนเนิน แลไปทางคานตะวันตกเป็นภูเขาส่งใหญ่ เวลากลางวัน
พระจันทร์สองดวง อยากเชิญเสด็จพระนางไปชมที่พิถีหม่อมฉันในเวลา
กลางวันบ้าง

เจ้าหญิงแสนหวี

หม่อมฉันเป็นห่วง ว่าเจ้าหนาที่เขาจะจัดรับรองไม่เรียบร้อย ชั้นแรกคิดว่า
จะไปตรวจคราดด้วยตนเองสักครั้งหนึ่ง แต่มีรับสั่งว่าเขาจัดเรียบร้อยหมก
ทุกอย่างแล้ว หม่อมฉันก็ไม่ต้องไป

เจ้าชายเขมรวัธ

ขอเชิญเสด็จไปสักหน่อยเถอะ แหม, เจ้าหนาที่เขาจัดอะไรไม่เรียบร้อยเสียเลย
อ้าว, ก็รับสั่งอยู่เดี๋ยวนี้เองว่าเจ้าหนาที่เขาจัดเรียบร้อยแล้วทุกอย่าง
ไม่เรียบร้อยเลย บานกรงรัง เครื่องใช้ไม้สอยมีไม่ครบไมดวน มั่งก็ไม่
มี นอนยุ่งกั้ทุกคืน

เจ้าหญิงแสนหวี

อยากลาว่าโทษแสนหวีให้มากนักเลยกะ เอะเดอะมีอะไรบกพร่องบ้าง หม่อมฉัน
จะกำชับสั่งให้เขาจัดถวายให้เรียบร้อย

เจ้าชายเขมรวัธ

คงเสด็จไปตรวจด้วยพระองค์เอง จึงจะทรงเห็นว่าความบกพร่องมีอยู่อย่าง-
ไรบ้าง

เจ้าหญิงแสนหวี เอาเถอะค่ะ หม่อมฉันจะตั้งเขาก่อน เมื่อใดทราบว่าเขาจัดเรียบร้อยแล้ว
หม่อมฉันจึงจะไปตรวจดูอีกครึ่งหนึ่ง
เจ้าชายเชมรัฐ ที่จริงเจ้าหน้าที่เขาจัดเรียบร้อยแล้ว รีบเสด็จไปตรวจเสียเร็ว ๆ เอะ
เจ้าหญิงแสนหวี เอ๊ะ, น้อย่างไรกันคะ, เจ้าหน้าที่เขาจัดเรียบร้อยแล้วหรือไม่เรียบร้อยแล้วนั้น
เจ้าชายเชมรัฐ จะว่าเรียบร้อยแล้วก็ได้ ไม่เรียบร้อยแล้วก็ได้ ต้องเสด็จไปตรวจเองจึงจะทรงเห็น
(เครื่องสายทำเพลงกะแตเล็ก)
(เจ้าหญิงทั้งสองเสด็จกลับลงมา เครื่องสายเบา)
เจ้าชายเชมรัฐ หม่อมฉันพลาดากกลับไปที่พัก หวังว่าจะเสด็จไปตรวจที่พักของหม่อมฉันบ้าง
(เจ้าชายกับน้องสาวลาไปจากเจ้าหญิง)
เจ้าหญิงเล็ก เจ้าพี่คะ ทรงประหลาดฝีมือพันคาบกับเจ้าชายเชมรัฐแล้วไม่ใช่หรือคะ
เจ้าหญิงแสนหวี ลองพันกันแล้วละ
เจ้าหญิงเล็ก แล้วเป็นยังงัยบางคะ
เจ้าหญิงแสนหวี ก็ยังงั้นแหละ
เจ้าหญิงเล็ก ยังงั้นยังงัยคะ
เจ้าหญิงแสนหวี ก็บอกว่ายังงั้นแล้วจะยังงัยอีกคะ
เจ้าหญิงเล็ก ก็ยังงั้นนั่นะยังงัยคะ
เจ้าหญิงแสนหวี น้องจะต้องการรูอะไรนะ
เจ้าหญิงเล็ก หม่อมฉันต้องการทราบ ว่าเวลาที่เจ้าพี่ทรงพันคาบกับเจ้าชายเชมรัฐนะ
เจ้าพี่ทรงมีความรู้สึกอย่างไรบ้าง
เจ้าหญิงแสนหวี พี่บอกไม่ถูกหรอก
เจ้าหญิงเล็ก ทำไมไม่จึงบอกไม่ถูกละคะ
เจ้าหญิงแสนหวี ก็บอกไม่ถูกมันก็แปลว่าบอกไม่ได้ ไม่รู้ว่าจะชักเอาเรื่องอะไรกัน
เจ้าหญิงเล็ก แปลกนะคะ เรื่องพันคาบกับผู้ชายนี่นะ มันรู้สึกอย่างไรบอกไม่ถูก
เจ้าหญิงแสนหวี นี่น้องแอบไปพันกับใครมา
เจ้าหญิงเล็ก เมื่อตะก็หม่อมฉันลองหาเจ้าชายเล็กของเชมรัฐพันกันดู
เจ้าหญิงแสนหวี ภายจริง, น้องนะหรือ, น้องไปทำพันคาบกับเจ้าชายองค์เล็กของเชมรัฐ
มาแล้วหรือ
เจ้าหญิงเล็ก ลองพันกันดูแล้วละ
เจ้าหญิงแสนหวี ไปพันกันที่ไหน
เจ้าหญิงเล็ก พันกันบนปราสาทโน่นคะ
เจ้าหญิงแสนหวี แล้วยังงัย
เจ้าหญิงเล็ก ก็ยังงั้นแหละคะ
เจ้าหญิงแสนหวี ยังงั้นยังงัย
เจ้าหญิงเล็ก คือพอเราเงื่อพัน เขาเข้ามาถึงตัวเลย แทนที่เราจะพันเขาได้ กลายเป็น
กอดเขาไป

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าหญิงเล็ก

แล้วยังไงอีกละ
แล้วหมอมันก็บอกไม่ถูกเหมือนกันแหละคะ
(เครื่องสายคังซิ่น)
(เจ้าหญิงแสนหวีเอานางสาวมากอด)
(เครื่องสายเบา)

เจ้าหญิงแสนหวี

พี่ดีกว่าที่อาจจะทำผิดอะไรบ้าง ในระหว่างที่เจ้าพ่อไม่อยู่ และเจ้าชาย
เขมรอยู่ประทับอยู่ที่นี้ นี่เขาก็อยู่มากหลายวันแล้ว ถ้าเขาอยู่นานไป พี่คงจะ
ทำผิดบางเป็นแน่

เจ้าหญิงเล็ก

ก็บอกให้เขากลับเขมรเสียดีกว่า

เจ้าหญิงแสนหวี

ก็ไม่อยากให้เขากลับ) ไม่รู้ว่าใจคอมันเป็นอย่างไร รวมความว่าเป็น
เรื่องที่ยกบอกไม่ถูก

(เครื่องสายคังซิ่น)

(เจ้าหญิงทั้งสองกอดกัน)

- ปิคมาน -

(เครื่องสายทำเพลงเรื่อยไปจนกว่าจะมีเสียงกระดิ่งสัญญาณ)

เมื่อได้ยินเสียงกระดิ่งสัญญาณครั้งแรกให้เครื่องสายไทยหยุด คนตรี
สากลทำเพลง "ราตรี"

ดาชริวิภา

ฉาก ๔

ที่ประทับเจ้าชายเขมร

เวลาเปิคมาน เห็นพี่เลี้ยงเจ้าชายเขมรนั่งอยู่บนก้อนหิน พวกทหาร
เขมรรูกลอย

เพลงราตรี (ร้องพร้อมกัน)

เมื่อยามราตรี	เปลี่ยวใจแสนหวี	เยือกเย็นจิตต์ไทย
หนาวลมพัดคอง	หอมกลิ่นนวลนง	มาประสมลมโชย
	ที่เสราวิญญา	เฝ้าอาครุโดย
	เปลี่ยวใจให้ไทย	ถึงน้องทุกวัน
เมื่อ ราตรีกาล	หมดความขื่นขาน	ดูใจไผ่ฝัน
แห่งนาคทองฟ้า	เห็นหมดารา	พรังพร้อมลอมจันทร์
	แต่ที่อยูเคียง	เปลี่ยวใจผูกพัน
	วิโยคโศกศัลย์	ถึงน้องทุกคืน

(ขุนนางคนหนึ่งเข้ามาทวงข่าว)

ขุนนาง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เจ้าชาย
เจ้าหญิง

เจ้าชาย
เจ้าหญิง

เจ้าชาย

เจ้าหญิง
เจ้าชาย

เจ้าหญิงแสนหวี
เจ้าชายเขมรรัฐ

เจ้าหญิงแสนหวี

พระพี่เลี้ยงขอรับ พี่เลี้ยงเจ้าหญิงแสนหวีมาที่นี่ ต้องการพบกับท่าน
เชิญเขาเข้ามาซิ แล้วพวกท่านออกไปเสีย บางทีเขาอาจจะมีเรื่องสำคัญ
มาพบกับฉัน

เจ้าหญิงเสด็จมาละ ทูลเจ้าชายซิคะ
ยังงั้นหรือ ไปเชิญเสด็จเข้ามาซิ ฉันจะไปทูลเจ้าชาย
(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงเดินออก)

อ้อ, ประเดี๋ยว, ขอโทษ

อะไรคะ
มีวันไหนที่เธอจะมีเวลาว่างสักนิตหนอยไหม

ทำไมคะ ท่านมีธุระอะไรคะ

คือว่า, ฉันอยากจะชวนเธอพันดาบประลองฝีมือกับฉันสักนิตหนอย
อย่าเลยคะ ฉันไม่ใช่นักพันดาบหรอก เชิญท่านกลับไปพื้นที่เขมรรัฐเดชะ
(ไวโอลินเคี้ยวเพลงราตรีอย่างเบา เจ้าหญิงและเจ้าชาย ออกมาคน-
ละทาง)

หม่อมฉันขอบพระคุณที่อุตสาหเสด็จมาดังนี้ ตามคำเชิญของหม่อมฉัน
อันที่จริงหม่อมฉันไม่ควรจะมา ในชั้นแรกก็คิดว่าจะไม่มา แต่ไม่ทราบวา
อะไรจึงใจให้หม่อมฉันมาที่นี่

คงนับว่าเป็นบุญของหม่อมฉัน

แต่บางทีจะเป็นกรรมของหม่อมฉัน หม่อมฉันไม่ควรจะสนิทสนมกับพระองค์
เกินไป เราทั้งสองไม่มีสิทธิ์จะสนิทสนมกันมากนัก

หม่อมฉันคิดว่าบุญกรรมเป็นสำคัญยิ่งกว่าสิ่งอื่น บางทีเราจะได้เคยทำบุญ
ร่วมกันมาตั้งแต่หม่อมฉันได้เห็นเจ้าหญิงครั้งแรก หม่อมฉันก็ตกลงใจที่จะ
ขอตายอยู่แทบพระบาทของเจ้าหญิง

(เจ้าชายขยับพระองค์เข้าใกล้ จับพระกรเจ้าหญิง)

(เจ้าหญิงปลดพระกรและถอยออกห่าง)

ที่ประทับเรียบรอยคิหรือคะ

เรียบรอยคิทุกอย่าง บ้านพักสบาย ภูมิภาพงดงามในยามราตรี ลมพัดโอบ
ประสมกลิ่นดอกไม้ แต่ความเปลี่ยวใจนี้ถึงเจ้าหญิงเป็นสิ่งที่หม่อมฉันไม่
สามารถหักห้ามได้ เวลากลางคืนหม่อมฉันเศร้า และอยากเห็นเจ้าหญิง
เป็นที่สุด

เมื่อตะกี้นี้หม่อมฉันแว่เสียงเพลงอะไรเพลงหนึ่ง รู้สึกว่าเพราะจับใจ
อ้อ, เพลงนี้ชื่อว่าเพลงราตรี ชาวเขมรรัฐชอบร้องเล่นในเวลากลางคืน
เสมอ

เพราะมากนะคะ

เจ้าชายเขมรรัฐ

ถ้าไปรคเพลงนั้น หม่อมฉันจะร้องถวาย

คนตรีสากลทำเพลง "ราตรี" ทั้งเครื่อง เจ้าชายร้องเที่ยวหนึ่ง ผู้ชาย
ร้องข้างในอีกครึ่งหนึ่ง แล้วคนตรีทำต่อไปอย่างเนา ๆ

เจ้าหญิง

หม่อมฉันจะท่องลูลา หม่อมฉันไม่ควรอยู่นานกว่านี้

เจ้าชาย

(ยึดพระหัตถ์เจ้าหญิงไว้) วันหลังขอเชิญเสด็จใหม่

(เจ้าหญิงไป เจ้าชายกลับมานั่งที่เดิม)

(คนตรีทั้งและคงทำเพลง "ราตรี" เรื่อยไปจนกว่าจะปิดม่าน)

ฉาก ๕

ท้องพระโรงแสนหวี

เวลาเปิดม่าน เห็นราชบัลลังก์กว้าง ข้างล่างมีเสนาบดีกับพวกข้าราชการ

๕ นาย พี่เลี้ยงเจ้าชาย พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เสนาบดี (ถามพี่เลี้ยงเจ้าหญิง) เอ, นี่จวนค่ำแล้วทำไมยังไม่เสด็จออก

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

ดิฉันไม่ทราบเจ้าคะ

เสนาบดี

เอาเถอะ เมื่อยังไม่เสด็จออกเราก็จักปรึกษากันไปพลาง ๆ (หันไปพูดกับ
พี่เลี้ยงเจ้าชาย) ที่เชิญท่านมาในวันนี้ด้วย ก็โดยประสงค์จะให้ช่วยกันคิด
แก้ปัญหาที่ยากลำบากที่อยู่เฉพาะหน้าพวกเรา

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ผมก็เห็นจะหายดวงหน้าดีกว่าเป็นเรื่องอะไร

เสนาบดี

คือเราก็จักทราบกันดีแล้ว ว่าเจ้าหญิงแสนหวีทรงหมั้นกับเจ้าชายพุกามแล้ว
เจ้าชายเขมรรัฐทรงหมั้นกับเจ้าหญิงเชียงรุ่งแล้ว บัดนี้ทั้งสององค์มาเกิด
รักใคร่กันขึ้น เรื่องมันจะเสียทางผู้ใหญ่ ลองช่วยกันคิดกันบ้างซิท่าน

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

แต่เป็นเรื่องที่น้ำจะเห็นใจ เจ้าหญิงของเราทรงหมั้นกับเจ้าชายพุกาม
โดยไม่เคยเห็นหน้าตากันเลย ใครจะโทษว่าเจ้าหญิงไม่ซื่อตรงต่อคุณหมั้น
ของพระองค์ก็ได้ เพราะไม่เคยรู้จักกัน ไม่เคยรักกัน ส่วนทางนี้มาพบ
กันเข้า ไปมาหากันได้ ก็เกิดรักกันขึ้น ใครจะไปห้ามได้

เสนาบดี

เพียงแต่รักกันนั้นไม่เป็นไรหรอก แต่นี่มาเกินไปถึงกับไปมาหากันในเวลา
ค่ำคืน เรื่องเหล่านี้เจ้าฟ้าของเราทรงทราบหมดทุกประการ จันท์ไม่รู้ว่า
ใครส่งข่าวไปทูลให้ทรงทราบ

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

ฉันเชื่อว่าพวกขุนนางพุกามที่มีอยู่ในแสนหวีนี้แหละ จะเป็นคนส่งข่าวไป

เสนาบดี

ก็อาจเป็นได้ เพราะรู้เรื่องกันทั่วเมือง พระพี่เลี้ยงก็ไม่ช่วยทูลตักเตือนบ้าง

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เชิญท่านเสนาบดีผู้ล่ เติมนเองเถอะคะ ดิฉันทูลเตือนมาแล้ว และถูกเกรี้ยว-
กรากมาแล้ว รับสั่งว่าทรงพระเจริญพอที่จะรู้จักนึกขอบด้วยพระองค์เองแล้ว
ใครไปทูลเตือนเขาจะต้องโดนตีทุกคน

เสนาบดี (พูดกับพี่เลี้ยงเจ้าชาย) ทางท่านละ ไม่มีทางจะช่วยกันอย่างไรบ้างหรือ

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ผมมีเรื่องจะเรียนเหมือนกัน คือทางผมจะไม่ตองวิตกหรือกลัว เวลาที่มี
รับสั่งเจ้าฟ้าเพชรมาแล้ว ว่าให้เจ้าชายเสด็จกลับ เพราะการที่เจ้าชาย
ประทับอยู่ถึงสองเดือน นานเกินไป ผมกะว่าเราจะต้องออกจาก -
แสนหวีในวันพรุ่งนี้หรืออย่างช้าก็วันนี้

เสนาบดี

ถ้าเช่นนั้นเราก็แก้ปัญหามาโดยทางหนึ่ง ผมเองรักเจ้าชายมาก ถ้าไม่คิด
เรื่องหมั่นกันทางอื่นเสียแล้วละก็ ผมจะเป็นคนแรกที่สนับสนุนให้แสนหวีเป็น
ทองแดงเคียงกับเพชรอย่างแน่นอน

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ขอบคณานเสนาบดีมากขอรับ

เสนาบดี

แต่เดี๋ยวนี้เรื่องมันเข้าเกินไปเสียแล้ว และเราจะต้องช่วยกันค้นคว้า
ที่มันจะลุลกลามไหมบ้านเมืองขึ้น เอ, นี่เย็นมากแล้วทำไมยังไม่เสด็จออก
(พูดกับพี่เลี้ยงเจ้าหญิง) ขึ้นไปคูหาหรือ ทำไมยังไม่เสด็จลง จะใคร่ทูลข่าว
ขอราชการบางเรื่องให้ทรงทราบ

(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงไป)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ท่านเสนาบดีทราบไหมขอรับ ว่าเมื่อไรเจ้าฟ้าแสนหวีจะเสด็จกลับจากทุก
เวลานี้กำลังเสด็จเดินทางมาเกือบถึงแสนหวีแล้ว ผมเชื่อว่าอาจจะเสด็จ
ถึงในวันสองวันนี้แหละ

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ท่านเสนาบดีคิดว่าจะมีเรื่องอะไรบ้างขอรับ

เสนาบดี

พวกเรานี้ยอมทราบก็ เจ้าฟ้าแสนหวีท่านรักพระธิดาตั้งดวงใจ เกิดเรื่อง
อะไรขึ้นท่านไม่โทษลูกของท่าน คราวนี้ก็เหมือนกัน ผมเชื่อแน่ทีเดียว ผม
กล้าทายดวงหน้าไว้ว่าเจ้าฟ้าแสนหวีจะต้องทรงกล่าวโทษเพชรว่าคหบดี
พระองค์ ทางไมตรีที่เราหวัง มันก็จะละลายไป เรื่องวิวาทบาดหมางที่
เคยมีมาแล้วมันก็จะกลับขึ้นมาใหม่

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ผมก็มองไม่เห็นว่าจะกล่าวโทษเพชรไปประการใด

เสนาบดี

เจ้าฟ้าแสนหวีคงจะทรงโทษว่าการที่เพชรส่งทูตมาครั้งนี้ไม่ใช่เพื่อทาง
ไมตรีโดยบริสุทธิ์ แต่เพื่อมาทำคหบดีหมิ่นหมายพระองค์เล่นเท่านั้นเอง
คราวนี้เราก็ต้องกลับวิวาทกันใหม่

(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงออก)

เสนาบดี

ว้ายังไง

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

รับสั่งว่าไม่ทรงสบาย วันนี้ไม่เสด็จออกขุนนางคะ

เสนาบดี

ถ้าเช่นนั้นเราก็กลับบ้าน เจ้าชายจะเสด็จจากแสนหวีวันใดแน่ ขอให้ท่าน
บอกให้ฉันทราบ จะได้จัดการส่งเสด็จให้สมพระเกียรติยศ

ปี่พาทย์ทำเพลงท้ายน้ำ(๒)

เสนาบดีกับข้าราชการอื่น ๆ เดินออก (ปี่พาทย์)

ปี่พาทย์ทำเพลงเรื่อยไปจนได้ยินเสียงกระดังงาถึงหนุ่ย และคนตรีสากล
ทำเพลงรักชาติ

~~๑๗~~ ๑๗

ที่ประทับเจ้าชาย

เป็คนาน เจ้าชายประทับอยู่กับพี่เลี้ยงของพระองค์ มีทหารอยู่ด้วย

พี่เลี้ยงร้องเพลงรักชาติ

ความรักอันใด	เม่รักเท่าไหน	ยังไม่ยังยืน
เชนรักคู่รัก		แม่รักคั้งกลืน
ยังอาจมชื่น		ขึ้นไคภายหลัง
แต่ความรักชาติ	รักแสนพิศวาท	รักสุกกำลัง
ก่อเกิดมานะ		ยอมสละชีวัง
รักจนกระทั่ง		หมกเลือดเนื้อเรา
ชีวิตร่างกาย	เราไม่เสียดาย	ตายแล้วก็เฝ้า
ทุกสิ่งยอมคลาด		แวนแต่ชาติของเรา
ไม่ให้ใครเข้า		เหยียบย่ำทำลาย

(ทหารร้องเพลงพร้อมกันอีกเที่ยวหนึ่ง)

เจ้าชายเขมร

เรื่องรักชาตินี้ะ พี่ไม่ต้องสอนฉันหรอก ฉันรักชาติไม่น้อยกว่าใคร ๆ แต่ชาติจะอนุญาตให้ฉันรักใครอีกสักคนหนึ่งไม่ได้อะ

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ถ้าคน ๆ นั้นอยู่ในฐานะที่จะรักพระองค์ได้ ชาติก็ไม่ทรงห้าม แต่ในเรื่องมันสายเกินไปเสียแล้ว เชิญเสด็จกลับเขมร ชื่นประทับอยู่ต่อไป เรื่องร้ายจะบังเกิดขึ้น

เจ้าชายเขมร

พี่กลัวเรื่องร้ายครวยหรือ ฉันไม่กลัวอะไรเลย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ถ้าเรื่องร้ายนั้นจะเกิดแก่ตัวหมอมันคนเดียว หมอมันก็ไม่กลัว หมอมันถวายชีวิตได้ แต่ฉันจะเกิดขึ้นแก่ประเทศบ้านเมือง เราต้องนึกถึงประเทศบ้านเมืองก่อนอย่างอื่น

(ปีพาทย์ทำเพลงท่ายน้ำ (๑))

(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงของเขามา พี่เลี้ยงเจ้าชายเห็นไปทุกคนแล้ว พี่เลี้ยงเจ้าชายเข้ามาพูดเป็นความลับกับเจ้าชาย พี่เลี้ยงทั้งสองก็พากันออกไป เจ้าหญิงเข้ามา ทั้งสองคนมีอาการสนทนากันมาก)

เจ้าหญิง

เจ้าพี่จะเสด็จกลับเขมร วันพรุ่งนี้ไม่ไช่หรือเพคะ

เจ้าชาย

ทำไมทรงทราบเร็วนักละ

เจ้าหญิง

มีอะไรบ้างหรือ ที่เกี่ยวแก่เจ้าพี่แล้วหมอมันไม่ทราบ หมอมันทราบเรื่องของเจ้าพี่ก่อนเจ้าพี่เองเสมอ หมอมันทราบแล้วว่าเจ้าพี่จะกลับไปทรงพระสำราญในเขมร ส่วนหมอมันจะระทมทุกข์อยู่ในแดนหัวเหียงไร เจ้าพี่คงไม่ทรงทราบ

เจ้าหญิง

หม่อมฉันก็พลอยฝันไปด้วย

"ความฝัน"

เจ้าชาย

ยามึกที่ฝัน ว่าได้เห็นพระจันทร์ ลอยมาใกล้มือ
ควาไค้คงหวัง แต่ไม่มีกำลัง จะยืดยืด
บุญของพี่น้อง ทองพลอยจันทร์ลอย ลับไปจากมือ

เจ้าหญิง

ยามึกของฝัน ว่านอนเป็นพระจันทร์ ลอยไปใกล้มือ
ให้พี่หวัง หากจะมีกำลัง ก็ไม่ยืดยืด
บุญของพี่น้อง พี่จึงพลอยจันทร์ลอย พ้นไปจากมือ
ดวงจันทร์นั้นหรือ ก็คือน้องนี้เอง

พร้อมกัน

ชมแต่ความฝัน ไม่ได้ชมพระจันทร์ วันเพ็ญเคนควง
รู้สึกสิ้นหวัง ควาวาฟ้าเขามัง เมฆลมก็หวง
ความฝันเลื่อนลอย ค้างตาแลคอย หาจันทร์อีกดวง

ธรรมชาติคอยหวง พลอยเรอลวงตัวเอง

เจ้าหญิง

หม่อมฉันเป็นสุขในขณะที่อยู่กับเจ้าพี่

เจ้าชาย

ทำไมวันนี้ถึงไม่เสด็จออกขุนนางละ

เจ้าหญิง

หม่อมฉันไม่ยากพบเสนาบดี เพราะทราบอยู่แล้วว่าเขาจะพูดเรื่องอะไรกับ
หม่อมฉัน หม่อมฉันไม่ยากฟังโอวาทของใคร ไม่ยากให้ใครพูดอะไรรำคาญ
หู จึงได้บอกป่วย แล้วอันที่จริงหม่อมฉันก็ไม่สบายจริง ๆ

เจ้าชาย

ยังงั้นหรือ ไม่ทรงสบายเป็นอะไร

(ปีพาทย์ทำเพลงโศกพะมา อย่างเบา เจ้าหญิงทรงกรรแสง

และกระซิบที่พระโศกเจ้าชาย ทั้งสองคนกอดกันด้วยความเศร้าสลด)

เจ้าชาย

ถ้าเช่นนั้นหม่อมฉันไม่กลับเขมร หม่อมฉันจะอยู่ที่นี้เป็นอะไรก็เช่นกัน

เจ้าหญิง

ไม่ใคร่หรอกละ เสด็จกลับไปเสียก่อน เจ้าพี่จะอยู่ที่นี้ต่อไปไม่ได้

เจ้าชาย

ถ้าเช่นนั้นก็เสด็จไปเสียด้วยกัน

เจ้าหญิง

หม่อมฉันถึงบ้านเมืองไปไม่ได้ แต่เจ้าพี่ต้องเสด็จไปก่อนที่เจ้าพี่จะเสด็จกลับมา

(หยุดนิ่งประเดี๋ยวหนึ่ง)

เจ้าชาย

ขออย่าให้มีภัยอันตรายอะไรเกิดขึ้นทางนี้ จนกว่าหม่อมฉันจะกลับมาอีก

(ปีพาทย์ดังขึ้น ชบเข้าหากัน)

เจ้าหญิง

ขอให้การเดินทางของเจ้าพี่เรียบร้อยและปลอดภัยทุกอย่าง

เจ้าชาย

ทางนี้ก็ขอให้ทรงอยู่เป็นสุขสบาย

เจ้าหญิง

ทรงระลึกถึงหม่อมฉันบ้างนะ

เจ้าชาย

หม่อมฉันไปแค่นี้ ส่วนหัวใจหม่อมฉันถวายไว้ที่นี้

เจ้าหญิง

หม่อมฉันทูลลา

เจ้าชาย
เจ้าหญิง

สวามิภักดิ์โปรดให้เราพบกันอีก
หมอมันไม่แน่ใจ

(ไปจากกัน เจ้าชายตามไปส่ง แล้วกลับมาประทับนั่งควยอากาศเศร้าสลด)
(พี่เลี้ยงมากอด และปลอบ)

พี่เลี้ยง

เสด็จกลับเขมรเสียก่อน แล้วหมอมันจะหาทางช่วยให้เสด็จกลับมาแสนหัวอีก

- ปิคมาน -

(คนตรีสาเกตทำเพลง "ความฝัน" เรื่อยไปจนกว่าจะเปิดม่าน)

ฉาก ๘

ห้องพระโรงแสนหวี

เจ้าฟ้าแสนหวี

เปิดม่าน เจ้าฟ้าแสนหวีประทับอยู่กับพระธิดาองค์เล็ก เสนาบดีเฝ้าอยู่ด้วย
แล้วนี่จะทำยังงัยกัน

เสนาบดี

ข้าเจ้านั้นควยเกล้า ไม่ทราบเกล้าว่าจะทำประการใด

เจ้าฟ้าแสนหวี

มันเป็นกรรมของข้า มีลูกที่ขอมทำอะไรตามใจตนเอง ไม่นึกถึงพ่อ ไม่นึกถึง
บ้านเมือง ข้าไปนับวันวิวาทกับทางหลวงแล้ว อีก ๗ วัน ข้าจะมาถึงนี้
แล้วข้าจะเอาหนามไปไว้ที่ไหน ข้าเพิ่งรู้เรื่องเมื่อเดินทางกลับมาไคร้ทาง
จะกลับไปบอกกันหมั้นเขาก็คงได้ เมื่อคืนนี้กลองพยายามพูดจาอ่อนหวานใหญ่ใหญ่
อยากจะให้เขากลับใจดังหนามพอเสียที เขาก็ไม่ยอม พูดกันเท่าไรใหญ่ใหญ่
เขาก็ไม่ยอมกลับใจ

เสนาบดี

สายเกินไปเสียแล้ว พระเจ้าคะ สายเกินกว่าที่เจ้าหญิงใหญ่จะทรงยอมเปลี่ยน
พระทัยได้

เจ้าฟ้าแสนหวี

ขารแล้ว ข้าเป็นคนที่กรรม มีกรรมอย่างเหลือเกิน ข้าไม่รูวราชาใดทำกรรม
อะไรไว้แต่ชาติปางก่อน

เจ้าฟ้าแสนหวี

(มีพาทย์ทำเพลงโศกพระมา เจ้าฟ้าแสนหวีทรงมีอาการเศร้าสลด นั่งอยู่
ประเดี๋ยวหนึ่งก็กวักพระหัตถ์เรียกพระธิดาองค์เล็กเข้าไปหา มีพาทย์เบา)
ลูกรัก พ่อเห็นแต่เจ้าคนเดียว ที่ช่วยกูหนามพ่อ กูเกลียดคิศักดิ์แสนหวี อยวาว
พ่อโหดร้ายเลวนะลูกนะ พ่อมีกรรมมาก ขอให้ลูกช่วยแบ่งกรรมของพ่อไปบ้าง
เถอะ ขอให้ลูกยอมแต่งงานกับเจ้าชายพุกามซึ่งข้าจะมาถึงในอีก ๗ วัน
บ้างหน่า ถ้าลูกยินยอมได้ ก็จะเป็นการปลดเปลื้องทุกข์ของพ่อ จะเป็นการ
แทนคุณพ่อย่างดีที่สุด

(มีพาทย์ดังขึ้น และนั่งกันอยู่ประเดี๋ยวหนึ่ง มีพาทย์เบา)

เจ้าฟ้าแสนทวี

พอรู้ว่าลูกก็มีเรื่องอยู่บ้างเหมือนกัน แต่เป็นเรื่องเล็กน้อย ขอให้กลับใจ
ช่วยพ่อ ช่วยบ้านเมือง (นิ่งประเดี๋ยวหนึ่ง) ตกลงนะลูกนะ
(ปีพาทย์คัง เจ้าหญิงเล็กลงกราบ เจ้าฟ้าแสนทวีคังเอามากอดและทรง
กรรแสง)

(เจ้าหญิงใหญ่เสด็จออก ปีพาทย์เบา)

เจ้าหญิงแสนทวี

หม่อมฉันมาขอรับพระอาญา จะลงพระอาญาสถานใดก็ตามพระทัย หม่อมฉัน
รู้ตัวว่าทำผิดมาก แต่ไม่รู้จะทำอย่างไร

เจ้าฟ้าแสนทวี

ออกไปให้พ้น ไม่ตอมมาพูดกันอีก

เจ้าหญิงแสนทวี

ขอให้ทรงประหารชีวิตหม่อมฉันเสีย หม่อมฉันยินดีจะตายเสียดีกว่าที่จะมีชีวิต
อยู่เป็นลูกที่เลวทรามของเจ้าพ่อ

เจ้าฟ้าแสนทวี

บอกให้ออกไปให้พ้น ออกไป ออกไป

(ปีพาทย์คัง)

(เจ้าหญิงเล็กไปกอดที่ส่าวและพาออก ปีพาทย์หยุด)

เจ้าฟ้าแสนทวี

เสนาบดี, ฉันทลุ่ม ฉันทรอบ ฉันทแคน ฉันทแนใจว่าที่เขมรัฐส่งทูตมาครั้งนี้
ไม่โซมาเจริญทางไมตรีโดยบริสุทธิ์ใจ เขามาคุมหมิ่นหยามหยามฉันเล่น
ฉันนึกแล้วว่าศัตรูเก่าแก่มันจะกลับเป็นมิตรกันโดยยาก เสนาบดี ทำอะไรให้
ฉันหายแค้นหน่อยเถอะ

เสนาบดี

ข้าเจ้าจะปฏิบัติตามรับสั่งทุกประการพระเจ้าค่ะ

เจ้าฟ้าแสนทวี

เราตั้งตนทำสงครามกันใหม่ สงทหารของเราบุกเข้าไปในแดนเขมรัฐ
พบคนที่ไหนชามนั้นที่นั่น พบบ้านช่องที่ไหนเผาไหม้ที่นั่น เป็นอะไรก็เป็นกัน
เสนาบดีรีบไปจัดการตามคำสั่งของฉันท

(ปีพาทย์ทำเพลงปฐม เสนาบดีกราบ)

ฉาก ๘

ชายแดนเขมร

ชายคนที่ ๑ เปิดมันเป็นบ้านเรือนชายแดน พลเมืองหญิงชาย ๖ คน กำลังนั่งปรบทุกซั๊กกัน

หญิง นี่พวกเราจะลำบากเสียอีกละกะมัง มีคนเขามาจากแดนแดนหัว เขามอก

หญิงคนที่ ๒ ว่าเจ้าฟ้าแสนหัวก็หัวเขมรของเรา

ชายคนที่ ๑ หัวเรื่องอะไรกัน ก็ส่งทูตไปทำทางไมตรีกันเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ไม่ใช่หรือ

หญิงคนที่ ๒ เจ้าชายเขมรเพิ่งเสด็จกลับผ่านบ้านพวกเราไปเมื่อเร็ว ๆ นี้เองนี่

ชายคนที่ ๑ นั่นนะซี การที่เจ้าชายเขมรของเราเสด็จไปแดนหัวครั้งนี้ มันกลายเป็นเรื่องร้ายขึ้น

หญิงคนที่ ๒ ร้ายยังงี้

ชายคนที่ ๑ คือเจ้าชายเขมรของเราไปเกิดรักกับเจ้าหญิงแดนหัว เจ้าหญิงแดนหัวก็ทรงหมั้นกับเจ้าชายพุททามแล้ว เจ้าฟ้าแสนหัวถึงกับเสด็จไปพุททาม เพื่อกำหนดวันวิวาห์

หญิง แล้วยังงี้อีกละ

ชายคนที่ ๑ ฉันทก็ไม่รู้เรื่องละเอียดหรอกนะ เป็นแต่พวกที่เขาเข้ามาจากแดนหัวเขามาเล่าให้ฟัง

ชายคนที่ ๒ เอาเถอะ ว่าจะไรนาก็เจ้าสู้กันทั้งไปเถอะ

ชายคนที่ ๑ พอเจ้าฟ้าแสนหัวกลับมา เจ้าหญิงแดนหัวไม่ยอมแต่งงานกับเจ้าชายพุททาม

หญิง นั่นยังงี้ละ ฉันทก็กลัวที่เดียว

ชายคนที่ ๒ เรื่องมันก็เสียทางผู้ใหญ่ พอเจ้าฟ้าแสนหัวทรงทราบว่าเจ้าหญิงแดนหัวไม่ยอมแต่งงานเพราะมีเรื่องรักใคร่กับเจ้าชายเขมร เจ้าฟ้าแสนหัวก็โกรธเขมรมาก

ชายคนที่ ๒ โกรธทำไม มันความผิดของเขมรเมื่อไหร่

ชายคนที่ ๑ เขาหาว่าการที่เขมรเราส่งทูตไปคราวนี้ ตั้งใจไปทำหยาบหยามเขาเล่นไปแกล้งให้เขาเสียทางไมตรีกับพุททาม

หญิง แล้วมันจะเป็นยังงี้กันละนี่นะ

ชายคนที่ ๑ ระวังตัวไว้เถอะ เราอยู่ชายแดน เขาคงมาเล่นงานเราก่อนที่อื่น

หญิง พวกเราอยู่ทางชายแดนนี้มันแสนลำบาก เจ้านายท่านโกรธเคืองกันเข้าเมื่อไรพวกเราก็คือเดือดร้อน

หญิงคนที่ ๒ อยู่ไม่สุข พอจะหามาหากินไค้สักหน่อย ถูกปล้น ถูกเผา

(ปีพาทย์ทำเพลงเชิด - มีเสียงกรวยกราวข้างใน)

หญิง มาแล้วซี ชุดกันยังไม่ทันซาคำ ทำยังงี้กันเล่า

(เสียงกรวยกราวแตกตื่นออกมาข้างนอก ร้องว่าพวกแดนหัวมาปล้นทหารแดนหัว ๖ คนเข้ามา)

หญิง

ทหารแสนหวี

ขอชีวิตไว้เถอะพอกคุณ

ขอทำไม ปล่อยให้เจ้านายของแกไปคดหมิ่นเจ้าฟ้าแสนหวีทำไมละ เอา,
พวกเรา ขามันให้หมด เฆมันให้เกลี้ยง

(ทหารแสนหวี ขาพลเมืองตาย เฆบ้านหมด)

- ปิณยาน -

ฉาก ๕

ทองพระโรงเขมร

ปีพาทย์ทำเพลง "เสมอ" เจ้าฟ้าเขมรรัฐประทับที่ทองพระโรง ขุนนาง
ผู้ใหญ่ ๔ คน ฝ่าตามหน้าที่ (มีเสียงทองวางหน้าแทน)

กรม

เมื่อนั้น

เจ้าฟ้าเขมรรัฐเรืองศรี

ออกขุนนางตามราชประเพณี

พร้อมเสนาธิบดีเป็นคณูญ

เสนาบดี

ข้าแต่พระองค์ผู้เป็นเจ้าแห่งนครเขมรรัฐ เจ้ายายเขมรรัฐซึ่งเสด็จไปแสนหวี
ตามรับสั่งให้ไปเจริญทางไมตรีกับแสนหวีนั้น บัดนี้เสด็จมาถึงแล้วพระเจ้าคะ
ยั้งนหรือ ตามประเพณีเมื่อราชทูตไปเจริญทางไมตรีกลับมาเรียบรอย ข้า
ทองมิงงานฉลองต้อนรับไมโซหรือ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เสนาบดี

ข้าเจ้าได้จัดงานไว้แล้วพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เรียกลูกอินเข้ามาซิ

(ปีพาทย์ทำเพลงลงน่าน ขุนนางคนหนึ่งไปเชิญเสด็จเจ้ายายเขมรรัฐ เจ้ายาย
เล็ก, เจ้าหญิงเขมรรัฐ กับพี่เลี้ยงเข้ามา)

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เรียบรอยคี่หรือลูก

เจ้ายายเขมรรัฐ

เรียบรอยคี่พระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

ทางแสนหวีเขาคอนรับคี่หรือ

เจ้ายายเขมรรัฐ

คี่เกินคาคหมายพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

เจ้าฟ้าแสนหวีเป็นยังไงบ้าง

เจ้ายายเขมรรัฐ

พระทัยคี่พระเจ้าคะ ทรงแสดงอัชฌาศัยโอบอ้อมอารีต่อพวกเรามาก ทรงเชื่อ
ว่าต่อไปแสนหวีกับเขมรรัฐจะเป็นมิตรสนิทกันไปชั่วกัลปาวสาน

เจ้าฟ้าเขมรรัฐ

คี่มาก แคว้นทั้งสองจะใดเป็นมิตรไมตรีเรียบรอยกันเสียที เห็นไหมละ

เสนาบดี มันต้องใช้ลูกข้าไปมันจึงจะเป็นผล ถ้าใช้คนอื่นก็คงเหลว ลูกข้า
ไปทำงานมาเรียบรอย เสนาบดีต้องมีอะไรฉลองหนอยซิ

เสนาบดี

ข้าเจ้าเตรียมพ่อนไว้ถวายแล้วพระเจ้าคะ

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

เออ, เรียบออกมาผ่อนฉลองลูกชาหนอยเถอะ

(ดนตรีทำเพลงสาวแพน พวกเพื่อนออก พอเพื่อนจบมีคนวิ่งเข้ามาหาเสนาบดี ยื่นหนังสือให้ เสนาบดีเรียกพี่เลี้ยงออกมาพูดกัน)

เสนาบดี

นี่ยังงั้นนี่ ทำไมเกิดเรื่องยั้งได้ แสนหัวไชสงคนมาเผาตลาดบ้านของสาคนทางชายแดนของเรา ตามความในใบบอกว่าเป็นเพราะเจ้าชายของเราไปก่อเรื่องรักใคร่กับเจ้าหญิงแสนหัว ทางแสนหัวเขาหาว่าเราไปก่อกวนเขา ท่านพี่เลี้ยงจะว่ายังงั้น

พี่เลี้ยง

เรื่องมันมาก อย่าเพิ่งกราบทูลในเวลานี้เลย กำลังมีงานสนุกสนาน เอาไว้กราบทูลเวลาหลังเถอะ

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

อะไรกัน ใบบอกราชการสำคัญหรือ

เสนาบดี

ใบบอกพระเจ้าคะ แต่ไม่ใช่ราชการสำคัญ

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

ไม่ใช่ราชการสำคัญทำไมจะต้องวิ่งเอามาให้กันเดี๋ยวนีละ เรื่องอะไรเอามา

ทูล

เสนาบดี

พระอาญาไม่พบนเกล้า

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

บอกให้เอามา

(มีพาทย์ทำเพลงลงน่าน เสนาบดีถวายใบบอก เจ้าฟ้าเพชรบุรีทรงอ่าน)

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

เล็ก หยคดลองกันที พวกเพื่อนพวกเราออกไปให้หมด

(ทุกคนออกไป)

ลงน่าน

ทอดพระเนตรคูคลองพระโอรส

ข้าแค้นทั้งวัง ไปให้ทำคุณ

ไปทำความแค้นใจให้แสนหัว

เขายกทัพมาประชิดคิคนคร

ทรงรันทศเคืองในพระทัยขุน

กลั้มกอลโหมเกิดวุ่นจนเคือครอน

เรื่องจึงมีหมองทมิฬเหมือนปางก่อน

พลเมืองเคือครอนเพราะเจ้าเอง

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

นี่นะพอรูปงาม นึกว่าไปทำงานเรียบร้อยคิวเคืออะไรมา ที่แท้ไปก่อความยุ่งยากขึ้น รู้ตัวไหมละ

เจ้าชายเพชรบุรี

ทราบแล้ว พระเจ้าคะ พระอาญาไม่พบนเกล้า

เจ้าฟ้าเพชรบุรี

แล้วยังมีหนามายบอกว่าเรียบร้อยคิว มันยิ่งร้ายหนักไปเสียอีก แสนหัวเขาหาว่าเราไปก่อกวนหมันเขา เขาส่งกองทัพมาเผาตลาดบ้านของสาคนของเรามากมาย เมื่อเราเป็นคนก่อให้เกิดเรื่องร้าย เราก็ต้องทำการแก้ตัว เราต้องยกกองทัพกลับไปแสนหัว คืแสนหัวให้แหลก เมาแสนหัวให้เป็นผุยผง อย่าให้มันมีโอกาสมานำร้ายเพชรบุรีอีกใ้ภายหน้า ถ้าเจ้าคืแสนหัวไม่แตก ทำลายแสนหัวไม่แหลกอย่างที่เขาว่า ก็อย่ากลับมาเห็นหน้าพลอีกต่อไป

(มีพาทย์ทำเพลงลาวกรวญ)

(เจ้าฟ้าเพชรบุรีเสด็จเข้า มีพาทย์บาว)

เจ้าชาย

พี่เลี้ยง

เจ้าชาย

พี่นี้หรือว่าฉันจะสามารถยกกองทัพไปตีเมืองของเจ้าหญิงที่ฉันรัก

แต่รับสั่งของเจ้าพ่อ เป็นสิ่งที่ขัดไม่ได้

แล้วทำไมฉันจะต้องเป็นคนผิด มันเป็นความผิดของฉันคนเดียวหรือ พวกเสนา-
บดีข้าราชการผู้ใหญ่เหล่านี้ก็ผิดเหมือนกัน รู้แล้วว่าเรื่องทางราชดำเนินมีบ่อย ๆ
แล้วก็ไม่จัดการรักษากันให้ดี พอมีเรื่องขึ้นละก็ฉันเป็นคนผิดละ คราวนี้ฉันจะ-
ต้องไปตีเมืองของคนที่ไม่รัก ฉันจะต้องฆ่าคนที่ฉันรัก ไม่เอาละ ฉันไม่ไปละ
เป็นอะไรก็กันไปเถอะ

(ปีพาทย์ทำเพลงคังจั้น เจ้าชายเขลงไปที่พระแท่น)

(พี่เลี้ยงและพระน้องทั้งสององค์เข้าไปประคอง)

(น้องสาวเรียก เจ้าชายไคสตี ปีพาทย์หยุด)

เจ้าชาย

ฉันพูดผิดไป ฉันคิดผิดไป ถูกของพี่ รับสั่งของเจ้าพ่อเป็นสิ่งที่ฉันขัดไม่ได้
ขอโทษเถอะท่านเสนาบดีและข้าราชการผู้ใหญ่ ขอโทษที่ฉันพูดล่วงเกินท่าน
ฉันตกลงไป ฉันจะไปรบเมืองแสนหัวตามรับสั่งของเจ้าพ่อ ไปสังเวยเทวีกอง-
ทัพให้ฉัน

เสนาบดี

จะเสด็จเมื่อไรพระเจ้าคะ

เจ้าชาย

ไปทันที ไปวันนี้ ไปเดี๋ยวนี้

เสนาบดี

แต่วันนี้เป็นวันอุบาทว์ จะยাত্রาทัพไม่ได้พระเจ้าคะ

เจ้าชาย

ฉันไม่ต้องการฤกษ์ ฉันไม่ต้องการโหร เตรียมทัพให้ฉันให้เสร็จในวันนี้
ฉันจะไปในวันนี้

เจ้าชายเล็ก

หม่อมฉันขอตามเสด็จด้วย

เจ้าหญิงเซมรัฐ

หม่อมฉันก็ขอไปด้วย

เจ้าชาย

ไปไม่ได้ คราวนี้ไม่ได้ไปสนุก ไปรบทัพจับศึก พี่จะเฝ้าน้องไปด้วยไม่ได้
อย่าไปเลย อยู่กับเจ้าพ่อ

(ปีพาทย์ทำเพลงโสภะมา เจ้าชายกอดน้องทั้งสอง)

ฉาก ๑๐

ในป่าที่หักกองทัพเขมร

เปิดมาน มีเจ้าชายเขมร ๒ คน
เจ้าชาย
พี่เลี้ยง
พี่เลี้ยง
เจ้าชาย
ทวาร
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
พี่เลี้ยงเจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง
เจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ป่านี่หิมเหลือเกิน ทำไมเรามาหักกองทัพที่นี่
ชั้นแรกคิดด้วยเกล้าว่าจะบุกให้พญานี้ก่อนคำ แต่เราเดินทางช้าเกินคาดหมาย
ไปไม่พบน ต้องพักที่นี่
ตรวจตราระวังกันให้คืบนะ สัตว์ร้ายอาจจะมีมาก ฉันทายกจะไปดูทหารของเรา
ทางโน้นสักประเดี๋ยว
(เครื่องสายทำเพลงสองพี่น้องเดินลง เจ้าชายเสด็จออกไป ทหาร ๔ คนตาม
ไปควย เสียงเอะอะข้างนอก ทหารนำตัวพี่เลี้ยงเจ้าหญิงเข้ามา)
เอะ นี่ยังไงกัน
สตรีผู้นี้ได้กรอกเข้ามาถึงที่หักกองทหาร น่าสงสัยว่าจะลอบมาทำร้ายเจ้าชาย
ของเรา
(พี่เลี้ยงเจ้าชายโหมมือให้ทหารทุกคนออกไป)
นี่ยังไงกัน
ก็ฉันก็ได้รับสั่งของเจ้าหญิงมาพูดเจ้าชายคะ
ว่ายังง
เรื่องมันมาก ชั่วเวลาเดือนเดียวที่มานไปจากแสนหัว เหตุการณ์ได้เปลี่ยน
แปลงมากหลาย เจ้าฟ้าแสนหัวสิ้นพระชนม์แล้ว เวลานี้เจ้าหญิงใหญ่ทรงครอง
แสนหัวเอง
เอะ ทำไมถึงสิ้นพระชนม์รวกเร็วนักเล่า
ก็เนื่องจากความตรอมพระทัย ซึ่งใคร ๆ ก็ต้องเสียใจมาก เพราะเรื่องที่
เกิดขึ้นไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย
ก็ทำกันให้มันใหญ่โตไปเองนี่นา เมื่อเจ้าชายเสด็จไปพบแสนหัวแล้วมันก็แล้ว
กันไป
มันจะแล้วกันไปยังไงได้ มาทำยุ่งขึ้นแล้ว ก็จะไม่มันแล้วกันไปเลย ๆ พวก
เขมรนี้ก็ตายเหลือเกิน
แล้วทางทุกคนละ ทำยังง
ทางทุกคนจึกกันเรียบรอยไปได้ โดยแถมเจ้าหญิงองค์เล็กไปแทน แต่เรื่องมัน
ก็ไม่วายช่ายหนา
(เจ้าชายเสด็จเข้ามา)
เอะ นี่มันมันยังงถึงนี้
มาบอกข่าวว่าเจ้าฟ้าแสนหัวสิ้นพระชนม์แล้ว เวลานี้เจ้าหญิงใหญ่ทรงครอง
แสนหัวแทน

เจ้าชาย
พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

เจ้าหญิงสั่งอะไรมาถึงฉันบ้างหรือเปล่า
เจ้าหญิงสั่งให้หมอมันมาทูลว่าขอให้ทรงส่งกองทัพกลับไปเสีย แลสนหวิกับ
เขมรรัฐจะไคเป็นทองแผ่นเดียวกันในภายหน้า แต่ดาทรงยกกองทัพหลวงดำ
เข้าไปในแดนหวิเมื่อไร เจ้าหญิงก็ต้องคอยสุตามหาพี่ของบุตรองนกร
ก็ยังงี้ไม่ไคหรือ ไคกองทัพของฉันเข้าถึงแดนหวิ โดยไม่ต้องมีการรบราฆ่าฟัน
อะไรกัน แลทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเรียบรอยหมด

เจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าหญิง

ถ้าทำเช่นนั้นก็แปลว่าแดนหวิยอมแพ้ เป็นการเสียเกียรติศักดิ์ของแดนหวิมาก
เจ้าหญิงไคทรงออกคำสั่งเค็คขอลองแล้ว ว่าดากองทัพเขมรรัฐอย่าเข้าเหยียบ
แดนแดนหวินมแต่ก้าวเดียว แลสนหวิจะต้องคอยสุจนถึงที่สุด ทรงแนะนำอีกอย่าง
หนึ่ง ว่าดาไม่ทรงส่งกองทัพกลับไป ก็ขอให้กองทัพหักอยู่ที่นี้ พระองค์เสด็จ
เข้าไปกับหมอมัน เจ้าหญิงจะรับเสด็จถวายความดีพระทัยอย่างยิง

เจ้าชาย

เอ, ทำยังงี้ไคนี้ เธอออกไปอยู่ทางโนนเสียก่อน ขอให้ฉันปรึกษากันหน่อย
(พี่เลี้ยงเจ้าหญิงไป)

เจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ยังงี้ พี่ชายยังงี้
เราจะเรือใจอะไร ไม่ไค เจ้าพี่แดนหวิสิ้นพระชนม์จริงหรือเปล่าไคไม่
พี่เลี้ยงเจ้าหญิงจะขอทรงต่อเราสักเพียงไร เราไม่ทราบ การที่จะเสด็จ
เข้าไปกับพี่เลี้ยงเจ้าหญิง โดยที่กองทัพไม่ไคตามไปด้วยนั้น หมอมันไม่ยอม
อย่างเค็คขาด

เจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

แล้วเราจะยอมยกทัพกลับไปหรือ
ไม่ไคพระเจ้าคะ กลับไปเราก็ถูกตัดหัวทางโนน แลอีกประการหนึ่ง
ถ้าเรื่องนี้ทั้งเรื่องเป็นอุบายของเจ้าพี่แดนหวิ โดยที่เจ้าพี่แดนหวิยังทรง
พระชนม์อยู่ แลจะทอดให้เรายกทัพกลับไปไคแล้ว ก็จะขายหน้าชาวเขมรรัฐ
ไปทั่วกลปาวสาน

เจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

กองทัพเราคงเดินทัพต่อไป ยังงั้นหรือ
เราไครับพระบัญชาของเจ้าพี่ของเราให้ตีแดนหวิให้แตก ให้ทำลายแดนหวิ
ให้แหลก เราคงทำตามพระบัญชา เราจะทำอย่างอื่นไม่ไค

เจ้าชาย

พี่เลี้ยงเจ้าชาย

ก็ถ้าหากเป็นความจริงว่าเจ้าพี่แดนหวิสิ้นพระชนม์แล้ว เจ้าหญิงทรงขออย่า
ทัพส่งมาก็จริง ๆ แล้วเรายังไปทำเช่นนั้น มันก็เป็นการร้ายกาจเกินไปหรือ
หาไคพระเจ้าคะ ตามประเพณีแต่ก่อนนร เมืองที่เป็นศัตรูกันอยู่เสมอ ๆ นั้น
เขาคงทำลายเสียทั้งเมือง แลกวาดต้อนผู้คนไป พระประสงค์ของเจ้าพี่
เขมรรัฐก็คงต้องการให้เราทำกับแดนหวิอย่างนั้น ถึงอย่างไรเราคงทำลาย
แดนหวิให้แหลกตามพระบัญชา แลกวาดต้อนผู้คนพลเมืองชาวแดนหวิทั้งหมด
เข้าไปไว้ในแคว้นเขมรรัฐ

เจ้าชาย แล้วเจ้าหญิง เราจะทำอะไร พี่ยังไม่ทราบว่ เรารักกันมากเพียงไร
(ปีพาทย์ทำเพลงลาวสองคอน เจ้าชายเดินทางไปด้วยความเศร้าสด
พี่เลี้ยงเข้าไปปลอบ ปีพาทย์เบา)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย หม่อมฉันทราบแล้วทุกอย่าง แต่เรามาทำหน้าที่ เราต้องทำหน้าที่ของเรา
ให้สมบูรณ์ ส่วนเจ้าหญิงนั้น ไม่ต้องทรงวิตก หม่อมฉันจะสังหารทุกคน
ไม่ให้ใครทำร้ายเจ้าหญิงเลยเป็นอันขาด แต่เราต้องชี้แจงให้ให้

เจ้าชาย เอาตกลง, เรียกพี่เลี้ยงเขาเข้ามา

 (พี่เลี้ยงเจ้าชายไปตามพี่เลี้ยงเจ้าหญิงเข้ามา เจ้าชายลุกขึ้น)

เจ้าชาย เราได้ปรึกษากันตลอดแล้ว เป็นอันว่าเราไม่สามารถทำอะไรได้นอกจาก
ต้องยกกองทัพเข้าแสนหัว ขอให้เขากลับไปทูลเจ้าหญิง วาอย่างทรงต่อสู้
หม่อมฉันทูลได้ แต่หม่อมฉันก็รับรองได้ ว่าเจ้าหญิงจะไม่ทรงยินยอมให้เป็น
เช่นนั้นเลยเป็นอันขาด แล้วในที่สุดพระองค์ก็จะทรงหาเจ้าหญิงที่พระองค์รัก
ชาวแสนหัวจะไม่ยอมตกเป็นขะเลยของใคร แสนหัวจะยอมตายหมดทั้งเมือง
หม่อมฉันทูลได้เท่านี้ หม่อมฉันต้องลา เพราะจะต้องรีบเดินทางไปในคืนนี้
(ปีพาทย์ทำเพลงลาวสองคอน เจ้าชายหันพระพักตร์กลับด้วยอาการเศร้าสด
เวลาพี่เลี้ยงพูด ให้ปีพาทย์เบา)

พี่เลี้ยงเจ้าชาย เธอรีบไปเถอะ รีบไปเฝ้าเจ้าหญิง (เรียกทหาร) นำทวนธนูไปส่งให้พัน
เชกค้อนทราย

 (ปีพาทย์ทำเพลงดังขึ้น พี่เลี้ยงเจ้าหญิงลาเจ้าชาย ทหารพาออกไป)

- ปิตมาน -

ฉาก ๑๑

ป้า, เจ้าหญิงประทับยืนอยู่กับทหาร ๘ คน พี่เลี้ยงคุกเข่ากอดเจ้าหญิง
ปีพาทย์หยด

เจ้าหญิง ขอความที่เจ้าชายส่งมาถึงฉันมีเพียงเท่านั้นเองหรือ

พี่เลี้ยง มีเพียงเท่านั้นเอง พระเจ้าคะ

 (ทหารคนหนึ่งเข้ามา)

 เป็นยังงี้บ้าง

 มีการรบอย่างดุเดือดตั้งแต่เมื่อคืนนี้ พระเจ้าคะ ทหารของเราสู้เขาไม่ได้
กองทัพเขมรรุกเข้ามาใกล้เมืองเต็มที่แล้ว

 วิชาการรบมันผิดกัน พวกเรามันชำนาญแต่ปล้น ถึงเวลารบอย่างนักรบจริง ๆ
เราสู้เขาไม่ได้ ส่วนทางเขมรเขารู้จักหักทหารของเขาให้เป็นนักรบจริง ๆ

 (ทหารอีกคนหนึ่งเข้ามา)

เจ้าหญิง

ว้ายังใจ

ทหาร

เจ้าหญิง

เสนาบดีตายในที่รบ กองทัพเขมรเข้ามาใกล้เมืองมากพระเจ้าจะ
(พูดกับพี่เลี้ยง) เมื่อเราไม่มีทางสู้ เราก็ต้องหาทางช่วยชีวิตพลเมืองของเราไว้
(พูดกับทหาร) กวาดต้อนผู้คนของเราออกจากเมืองให้หมด อย่าให้ตกเป็นชะเลยของ
เขมร เรา รีบไปต้อนออกไปหมด ไป, ลงมือกันเดี๋ยวนี้, ต้อนออกไป
ทางทิศตะวันตก

(ปีพาทย์ทำเพลงเชิดอย่างเบา)

(ทหาร ๕ คนออกไป)

พี่เลี้ยง

เจ้าหญิง

สำหรับพระองค์เองจะทำอย่างไรพระเจ้าจะ
ตัวฉันเองนะ ไม่ต้องเป็นห่วงดอก ฉันเป็นเจ้าหญิงครองนครแสนหัว ฉันต้อง
ตายอยู่กับแสนหัวของฉัน

พี่เลี้ยง

หม่อมฉันเป็นพี่เลี้ยงพระนาง หม่อมฉันจำต้องขอตายอยู่กับพระนาง
(ปีพาทย์ถึงขึ้น ทหารต้อนพลเมืองหญิงชายและเด็กเล็กหลบหนีข้าศึกของ
เขมรร้องโหยหวนเจ้าหญิง พกหญิงเข้าไปกอดพระบงทเจ้าหญิง ปีพาทย์เบา)

เจ้าหญิง

รีบออกเดินทางไปพลเมืองที่รักของฉัน เราอยู่แสนหัวไม่ได้แล้วรีบไป หญิงเล็ก
เขาอยู่ทุกาม รีบไปอาศัยหญิงเล็กเขาอยู่ทางโนนก่อน
(ปีพาทย์ถึง พลเมืองไม่คอยไป เจ้าหญิงรีบไล่ให้ไป)

(ทหาร ๕ คน เขามา ปีพาทย์เบา)

เจ้าหญิง

ทหาร

เจ้าหญิง

ทหาร

เจ้าหญิง

กวาดต้อนออกไปเร็วบรยแล้วหรือ
นอกจากที่นำเขาพลเมืองทางนี้ ไ้กวาดต้อนตรงออกไปทางทิศตะวันตกแล้วมาก
หมกแล้วหรือ
ไม่หมดพระเจ้าจะ ที่ไม่ยอมไปก็มีมาก
ต้อนออกไปให้หมด ใครไม่ยอมไป ข้าเสีย ฉันไม่ต้องการให้ชาวแสนหัว
ตกเป็นชะเลยของเขมร

(ทหารออกไป)

เจ้าหญิง

พี่เลี้ยง

เจ้าหญิง

ก็ต้องนำพลเมืองออกจากแสนหัว ส่วนตัวฉันจะอยู่ทนหนาเจ้าชายสักหน่อย
หม่อมฉันจะทิ้งพระนางไปไม่ได้
ต้องไป ชักช้าฉันไม่ได้

(ทหารคนหนึ่งเขามา)

เจ้าหญิง

ทหาร

เจ้าหญิง

มีเรื่องร้ายอะไรมาบอกอีกละ
กองทัพเขมรกำลังตั้งประชิดด้านตะวันออก
เออ, ให้เขาตั้งเข้ามาเจาะ สมน้ำหนาที่พวกเราไม่มีฝีมือสู้เขา

(ปีพาทย์ถึง ทหารต้อนผู้คนพลเมืองออกมาอีกหมู่หนึ่งและทำเหมือนหมู่แรก)

เจ้าหญิง

รับไปกันไหมคะ ไป ทหารนำไป

(ทหารและพลเมืองไปกันหมด คงเหลือเจ้าหญิง ที่เลี้ยง กับทหารอีก ๔ คน
ปีพาทย์เบา)

เจ้าหญิง

บอกให้พาพลเมืองออกไป จะมีอยู่ทำไมที่นี่

ที่เลี้ยง

หมอมั่นไม่ไป ข้าหมอมั่นเสียชี

เจ้าหญิง

ใครชักคำสั่งฉัน ฉันจะฆ่าในหมก

(ปีพาทย์คัง)

(เจ้าหญิงเงือกคาบจะพันที่เลี้ยง ทหารสี่คน เข้ามาทันและพาที่เลี้ยงออก)

ปีพาทย์เปลี่ยนเป็นเพลงชาไทย

เจ้าหญิงมองดูที่เลี้ยงไปแล้วก็กลับพบคง ปีพาทย์เบา มีเสียงเกรียวกราว
เป็นระยะ ๆ

เจ้าหญิง

ข้าแต่เจ้าพ่อ ลูกรู้สึกตัวแล้วว่าลูกไคทำผิดอย่างร้ายแรง ขอให้ดวงวิญญาณ
ของเจ้าพ่อโปรดให้อภัยแก่ลูก ถึงแมแสหนวีจะพ่ายแพ้ ชาวแสหนวีก็ไม่ตกเป็น
ชะเลยของเขมรรัฐเลยแม้แต่นคนเดียว ถึงแมตัวลูก ๆ ก็จะไม่ยอมตกเป็นชะเลย
ของเขา แต่ในฐานะที่ลูกเป็นเจ้าครองนครแสหนวี ลูกคงตายอยู่ในแสหนวี

(ปีพาทย์คัง เจ้าหญิงเอาคาบแทงพระองค์เอง ไฟหรี)

ปีพาทย์ทำเพลงเจ็ด เสียงเกรียวกราวข้างใน

เจ้าชายที่เลี้ยง และทหารเขมรเข้ามาถึง

เจ้าชายเขามาบอกศพ ทหารเขาล้อม

ประเคียวหนึ่งเจ้าชายโบกมือ ให้ทหารแยกออก

ปีพาทย์หยุด

เจ้าชาย

ไฉนจะไม่ให้ใครทำร้ายเจ้าหญิงใจละ

ที่เลี้ยงเจ้าชาย

ไม่มีใครทำร้าย แต่เจ้าหญิงทรงไชพระแสงคาบแทงพระองค์เอง

(ปีพาทย์ทำเพลงฉวนเคล้า ๓ ชั้น - อย่างช้า)

(เจ้าชายเข้าไปประคองเจ้าหญิง ทหาร ๔ คนเข้ามา)

ที่เลี้ยงเจ้าชาย

ข้างในเมืองเป็นยังงี้บ้าง

ทหาร

หมก, ชายฉกรรจ์ต่อสู้จนตายหมด ผู้หญิงฆ่าตัวตายเหมือนอย่างจะนัดหมาย
กันเอาไว้ พลเมืองลูกเล็กเล็กแคงพากันอพยพออกจากเมืองไปก่อนที่พวกเรา
จะมาถึงนี้ ภายในกำแพงวังมีแคศพ ไม่มีมนุษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่เลย

(เจ้าชายทรงลุกขึ้น ปีพาทย์หยุด)

เจ้าชาย

พี่พาทย์ไปเขมรรัฐ ส่วนตัวฉันจะอยู่ที่นี้

ที่เลี้ยงเจ้าชาย

จะประทับอยู่คนเดียวยังงี้ เมืองแสหนวีในเวลานี้ไม่ใช่เมืองมนุษย์แล้ว

เจ้าชาย

เพราะเหตุที่แสหนวีไม่ใช่เมืองมนุษย์นะซี ฉันจึงต้องการอยู่แสหนวี ฉันเบื่อ
เมืองมนุษย์ ฉันไม่อยากอยู่เมืองมนุษย์

พี่เลี้ยงเจ้ายาย
เจ้ายาย

แต่พระบิดา, ราชินี, บ้านเมือง
ฉันไม่ไต่ถามอะไรอีกนะพี่ของฉัน ฉันก็แสนหวีไต่ถามรับสั่งของพระบิดา
ฉันไต่ถามงานให้ชาติบ้านเมืองของฉันครบถ้วนแล้ว เวลานี้ฉันต้องการเป็น
อิสระแก่ตัวฉัน

พี่เลี้ยงเจ้ายาย
เจ้ายาย

ทรงทำอย่างนั้นไม่ไต่ถามพระเจ้าค่ะ ต้องเดี๋ยวจดกลับเขมรก่อน
ใครจะมาหาฉัน ใครจะมาบังคับฉัน เวลานี้ใครบังคับฉันไม่ได้อีกต่อไป
(ปีพาทย์ทำเพลงบนโลก พี่เลี้ยงเข้ามาออก ปีพาทย์เบา)

เจ้ายาย

ถ้าพี่รักฉันจริง ขอให้ทำตามคำสั่งครั้งสุดท้ายของฉัน ก็กลับไปเขมร ไปทูล
เจ้าพลวาทะโอรสของพระองค์สิ้นพระชนม์เสียแล้ว ตำแหน่งรัชทายาท
เขมรให้ตกเป็นของน้องชายฉัน

พี่เลี้ยงเจ้ายาย
เจ้ายาย

ขอให้ทรงยังครอง ขอให้ทรงนึกถึงกาลในอนาคต
ฉันครองแล้ว ฉันนึกถึงแล้วอนาคตของฉันคือตามไปอยู่กับดวงวิญญานที่ฉันรัก
ใครจะห้ามฉันไม่ได้ ฉันไต่ถามหน้าที่ของฉันครบถ้วนแล้ว ไปเถอะพี่ พี่ไม่เคย
ซักใจอะไรฉันเลย คราวนี้ คราวนี้ก็ขอย้ายอีก ทหารทุกคน ขอให้ได้รับความ
ชอบใจจากฉัน ที่ท่านไต่ถามหน้าที่ของท่าน ด้วยความกล้าหาญยอมเสียชีวิตรักษา
ขอให้ท่านพากันกลับไป ทหารต้องฟังคำสั่งของแม่ทัพ เมื่อแม่ทัพสั่งให้กลับ
ก็ต้องกลับ ไปเถอะไป

พี่เลี้ยงเจ้ายาย
เจ้ายาย

จะให้ทหารไปหมดก็ได้ แต่ส่วนตัวหม่อมฉันขอยุ่ควย
กองทัพต้องมีผู้นำ, พี่ต้องเป็นคนนำกองทัพกลับ พี่อย่าพยายามทำอะไรซักใจ-
ฉัน ไปเถอะพี่

(ปีพาทย์ทำเพลงดังขึ้น เจ้ายายทรงผลักพี่เลี้ยงออก พี่เลี้ยงโผล่กลับเข้ามา
ถอยแล้วก็ไปจากกัน เจ้ายายกลับเข้ามาทอดศัพ)

(ดนตรีสากลทำเพลงแสนหวี)

(ไฟหรี่ลง จนดับหมด ปิคมาน)

เมื่อได้ยินเสียงกระหึ่มสัญญาณ ให้ดนตรีสากลทำเพลงแสนระทม

ฉาก ๑๒

ที่ประทับเจ้าชายในแสนหวี

เจ้าชายเดินออกมาคนเคียว มองดูที่ต่าง ๆ ที่เคยเห็น ลงกอดกอนหินที่เคยนั่ง
ควยกัน แล้วเดินมานั่งข้างขวา

แสนระทม

เจ้าชายร้อง

แสนระทม

อกพีศรมสิ้นหวัง

เป็นแรงยกกำลัง

เข้ามาแสนหวี

เพื่อพบหนาน้อง

หวังครองคู่ชีวิต

แสนองกลับหนี

ไปสู่เมืองมรณ

(ดนตรีทำเปล่า ๑ เที้ยว)

(รูปวิญญานเจ้าหญิงปรากฏบนแท่นหิน)

เสียงวิญญานร้อง

แสนระทม

อกน้องตรมสิ้นหวัง

เป็นแรงรวมกำลัง

ป้องกันแสนหวี

สู้รบพ่ายแพ้

เหลือแต่ชีวิต

จึงจำต้องหนี

ไปสู่เมืองมรณ

(เจ้าชายเดินเข้ามา ควงวิญญานหายไป)

(เจ้าชายเดินเข้ามาจับที่กอนหิน)

(ไฟดับมือ - ปีพาทย์ทำเพลงแสนหวี)

(เปลี่ยนฉาก)

อุทยานแสนหวี

พอไฟสว่างเห็นเจ้าหญิงร้องเพลงแสนหวี

(เจ้าชายเห็นเดินขึ้นบันไดไป พอจวนถึงตัวภาพเจ้าหญิงหาย)

(จบเพลงแสนหวีแล้ว ดนตรีสากลทำเพลงวิญญานแสนหวี)

วิญญานแสนหวี

สุดแรงสิ้นหวัง

จะกำรงชีวิต

อยู่ไปไฉน

มีจุราษผู้หาญ

เชิญทานมาฉลอง

ชีวิตข้าไป

วิญญานแสนหวี

อยู่ที่แห่งใด

ข้าขอตามไป

อยู่เสียด้วยกัน

- เจ้าชายลม -

(ดนตรีสากลทำเพลงคอนตัน - วิญญานเจ้าหญิงโผล่ขึ้นข้างบน)

เสียงวิญญาณร้อง

วิญญาณแดนหัว

อยู่น้อย่างไร

ขอเชิญพี่ไป

อยู่เสียด้วยกัน

(ปีศาจทำเพลงรับวิญญาณ เสียงระฆังตี วิญญาณเจ้าหญิงเดินลงมารับวิญญาณเจ้าชาย
ขึ้นบันไดไปบนเนินหิน)

ปีศาจ